

Woord vooraf

TERWIDL onze Raad zijn twintigjarig bestaan viert, geeft de nieuwe Regering - doorheen haar recente algemene beleidsverklaring - de kwaliteit van zijn werkzaamheden een zeer grote erkenning door hem nauw te betrekken bij de prioriteiten van haar mandaat. Dankzij de toewijding van alle sociale partners en de voltallige ploeg van het Secretariaat, is de Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de referentiepartner voor alle materies die deel uitmaken van de sociale en economische realiteit van Brussel, en wil hij dit ook blijven.

Of het nu over de materies gaat die van het federale niveau werden overgeheveld, ongeveer anderhalf miljard enkel voor de materies tewerkstelling en kinderbijslag, de interregionale samenwerking op het vlak van mobiliteit, stedenbouwkunde en economische ontwikkeling, of over de bruggen die op het vlak van onderwijs met de gemeenschappen moeten worden gebouwd, geen enkel verhit dossier zal zonder onze actieve en vrijwillige steun tot een goed einde worden gebracht. De Raad zal er over de hele lijn staan.

Laat ons even de aandacht vestigen op de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu die ons, sociale partners, de hoeksteen van het volledige programma van de nieuwe

Regering lijkt te zijn. Met een werkloosheidsgraad van meer dan 20%, heel wat jongeren die de school verlaten zonder diploma en aanwervingsmoeilijkheden met verschillende vormen van discriminatie, is er niet veel meer nodig om eindelijk snel en efficiënt op te treden. Laat ons deze helse machine een halt toeroepen en onze economie opnieuw op gang brengen!

Het tijdschema dat doorheen het Brussels Economisch en Sociaal Overlegcomité werd voorgesteld, is krap. Zeer krap! De inzet is van cruciaal belang en de verwachtingen zijn enorm. Indien men indicatoren zou moeten formuleren, dan zullen de sociale partners elkaar snel vinden rond doelstellingen inzake groei en het creëren van werkgelegenheid, het verminderen van de werkloosheid, en dan vooral de jongerenwerkloosheid. Hiervoor is er zeker en vast nood aan een beter onderwijs, dat aan de sociaaleconomische situatie van de Brusselaars is aangepast. Aan de slag!

Olivier Willocx – Voorzitter

In de kijker

Het 20-jarig bestaan van de Economische en Sociale Raad

De Economische en Sociale Raad vierde op maandag 13 oktober zijn twintigjarig bestaan.

Dit evenement vond plaats in de vergaderzaal van het Brussels parlement, in aanwezigheid van een honderdtal genodigden.

Deze woonden de vertoning bij van de twee "kortfilms", die de Raad aan de ervaringen van Brusselse jongeren met het sociaal overleg heeft gewijd. Deze jongeren werden hierbij door ervaren leden van de Raad "gecoacht". In dit Tijdschrift vindt u de getuigenissen terug van twee Brusselse jongeren die deze oefening hebben gemaakt.

Dit overleg had betrekking op de mobiliteit tegen het jaar 2040. De jongeren hebben hierover een advies uitgebracht, dat door hun Voorzitter op maandag officieel aan de twee aanwezige Ministers werd overhandigd.

Vervolgens hebben de aanwezigen een conferentie bijgewoond van de heer Jean Faniel, directeur-generaal van het Centrum voor sociaal-politiek onderzoek en informatie (CRISP): "De toekomst van het gewestelijk sociaal overleg".

Tot slot hebben Minister-president Rudi Vervoort en Minister van Economie en Tewerkstelling, de heer Didier Gosuin, het gehad over het belang dat zij aan het sociaal overleg in Brussel hechten.

Het evenement werd afgesloten met een receptie.

De volgende Debatten van de Raad

Op 22 januari 2014: **De barometer van de sociale ondernemingen in België**, met Sybille Mertens, Professor HEC-ULg en Centre d'Economie Sociale, Chaire Cera "Cooperative and Social Entrepreneurship".

Op 26 februari 2014: **Toekomstige behoefte aan residentiële ouderenzorg in België : projecties 2011-2025**, met Karel Van den Bosch van het Federaal Planbureau.

INHOUDSOPGAVE

1

Woord vooraf In de kijker

- Het 20-jarig bestaan van de Economische en Sociale Raad
- De volgende Debatten van de Raad

2-8

Dossier

- Het toerisme in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

9-12

Focus

- 20 jaar van de Raad
- De instapstage: een eerste balans
- Buitengewone Sociale Top
- Landbouw in de stad en in de rand van de stad

13

De adviezen van de Raad

- uitgebracht tussen 25 april 2014 en 19 september 2013
- Initiatiefadvies betreffende de bevordering van de Brusselse export

14-15

De Debatten van de Raad

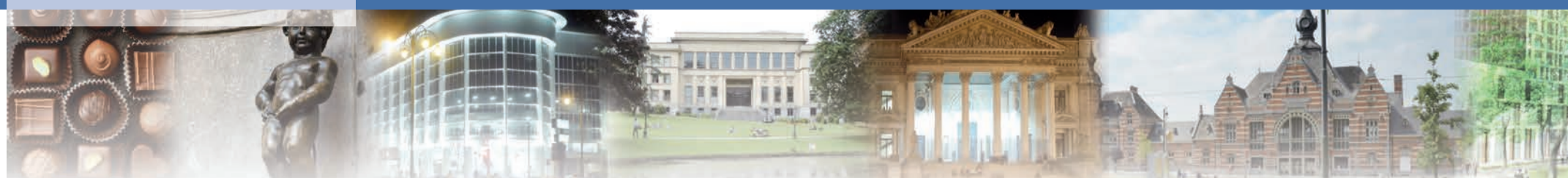
- Het vrouwelijk ondernemerschap in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: een unieke kans en een dubbele uitdaging met **Inès de Biolley**
- De uitdagingen van de veroudering van de arbeidskrachten met **Vincent Vandenberghe**

16

Nieuws in het kort

- Mijn diploma.be : een nieuwe website om diplomagelijkschakelingen te stimuleren
- eDiv: een instrument voor het beheer van de diversiteit in de onderneming
- Opvolging van het Colloquium van de Raad gewijd aan de dubbele internationale uitdaging van Brussel

Het toerisme in het Brus

INLEIDING

Het weerhouden thema voor het dossier van dit nummer van het Tijdschrift is het toerisme. Deze keuze is allesbehalve toevallig.

De bevoegdheid van het toerisme, die voorheen werd uitgeoefend door de Gemeenschappen, werd geregionaliseerd naar aanleiding van de Zesde Staatshervorming. De onderhandelaars van het institutioneel akkoord meenden immers dat het toerisme « een essentiële economische bevoegdheid vormt voor de ontwikkeling en de economische diversificatie van de gewesten, evenals een belangrijke bron van moeilijk delocaliseerbare arbeidsplaatsen ». Het toerisme behoort daarom sinds 1 juli 2014 tot de exclusieve economische materies van de gewesten (zie artikel 6, §1er, VI, 9° van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen). Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is vandaag bijgevolg volledig bevoegd voor deze materie, afgezien van het behoud van de bevoegdheden van de Gemeenschappen wat betreft de promotie van Brussel op nationaal en internationaal vlak.

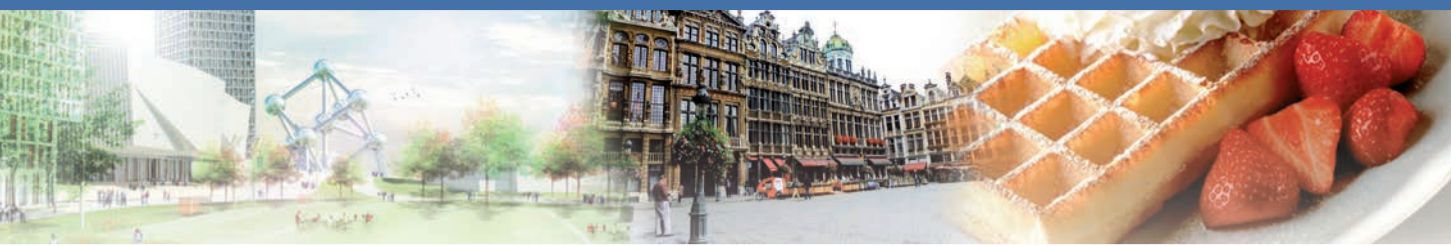
De nieuwe Brusselse regering onderstreept in haar algemene beleidsverklaring dat de Zesde Staatshervorming een gelegenheid vormt voor het Brussels gewest om de specialisatie van zijn gewestelijke economie in bepaalde toekomstgerichte sectoren verder te zetten.

Het toerisme is zonder enige twijfel een van deze sectoren. Het regeerakkoord voor de periode 2014-2019 maakt de toeristische sector – net zoals het Gewestelijk plan voor duurzame ontwikkeling (GPDO) dat reeds heeft gedaan – tot een van de strategische hefboomen voor het Brussels economisch en tewerkstellingsbeleid. Het toerisme biedt immers heel wat groei- en tewerkstellingspotentieel omwille van de toename van de toeristische vraag in het Gewest, enerzijds, en gelet op de uitbreiding van het toeristisch aanbod die tijdens deze legislatuur is gepland, anderzijds, met name in de zone van de Vijfhoek en op de Heizel.

Met dit dossier willen we eerst en vooral bepalen wat het toerisme is en de toeristische realiteit te Brussel bevatten. Vervolgens zullen we stilstaan bij de toekomstige toeristische werven te Brussel.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

DEFINITIES

HET TOERISME

Er bestaan verschillende definities van toerisme. De definitie in de Satellietrekening Toerisme⁽¹⁾ geeft niet een zeker gezag. Deze werd in 2001 uitgewerkt door vier internationale toporganisaties: de Europese Commissie, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), de Wereldorganisatie voor Toerisme (WOT) en de Organisatie van de Verenigde Naties (UNO).

Volgens deze definitie “omvat het toerisme de activiteiten ontplooid door personen tijdens hun reizen en verblijfperiodes op plaatsen buiten hun gewoontelijke omgeving, tijdens een opeenvolgende periode die niet langer is dan een jaar, voor vrijetijdsbesteding, voor zaken en omwille van andere redenen die geen verband houden met de uitoefening van een bezoldigde activiteit op de bezochte plaats.”

De gebruikte termen (“activiteiten ontplooid door personen”) geven aan dat de bezigheden van de “bezoekers” aan de basis liggen van de toeristische activiteit. De bevoorrechte definitie behelst bijgevolg de benadering van de activiteit van de bezoekers als een activiteit voor het verbruik van goederen en diensten. Het is dit verbruik dat de kern vormt van de economische studie van het toerisme.

DE BEZOEKER

Het begrip van bezoeker is essentieel voor de definitie van de toeristische activiteiten. Volgens de UNO en de WOT, is de bezoeker “elke persoon die zich verplaatst naar een plaats gelegen buiten zijn gewoontelijke omgeving voor een duur korter dan twaalf maanden, en waarvan de hoofdrede van het bezoek niet de uitoefening is van een bezoldigde activiteit op de bezochte plaats.”⁽²⁾

Het onderscheid tussen de bezoeker en de andere reizigers ligt in de subjectieve band die hij onderhoudt met de plaats waarnaar hij zich verplaatst: wordt enkel beschouwd als toerist, het individu dat zich verplaatst buiten zijn gewoontelijke omgeving. De geografische grenzen van deze omgeving stemmen overeen met de ruimte waarbinnen “een individu zich verplaatst voor zijn dagdagelijkse activiteiten.”⁽³⁾ Deze ruimte kan vanuit twee oogpunten worden benaderd: de frequentie van de verplaatsingen of de afgelegde afstand. Zo worden plaatsen, die regelmatig door een persoon worden bezocht, beschouwd als deel uitmakend van zijn gewoontelijke omgeving, zelfs al zijn deze relatief ver verwijderd van zijn verblijfplaats. Wat betreft de plaatsen die zijn gelegen in de nabijheid van de verblijfplaats van een individu, welnu deze zullen deel uitmaken van zijn gewoontelijke omgeving, ook al bezoekt hij deze niet vaak.

Wat betreft de verblijfsduur van een bezoeker op eenzelfde plaats, deze zal, om als toeristisch te worden beschouwd, korter moeten zijn dan twaalf opeenvolgende maanden. Indien een individu meer dan een jaar op dezelfde plaats verblijft, dan gaat deze deel uitmaken van zijn gewoontelijke omgeving, en het individu wordt er niet meer beschouwd als een bezoeker. De duur van de verplaatsing laat eveneens toe om twee soorten van bezoekers te onderscheiden: de toeristen, die een- of meermaals overnachten in de bezochte plaats, en de bezoekers van één dag, ook wel dagjesmensen genaamd, die er de nacht niet doorbrengen.

DE SOORTEN VAN TOERISTEN

In de gewone omgangstaal wordt bij het woord “toerist” over het algemeen gedacht aan een individu dat reist voor zijn plezier of aan een vakantieganger. In werkelijkheid overstijgen de motivaties van de bezoekers in aanzienlijke mate het kader van de ontspanning. Dat is ook de reden waarom de Verenigde Naties aanbevelen om het woord “toerist” uit te breiden tot alle individuen die reizen omwille van een ander motief dan “de uitoefening van een bezoldigde activiteit op de bezochte plaats”⁽⁴⁾.

In functie van de belangrijkste reden van hun bezoek kunnen toeristen en dagjesmensen worden onderverdeeld in verschillende categorieën: vrijetijdsbesteding, het bezoek aan naasten, zaken, gezondheidszorg, bedevaarten, enz. Ondanks de uiteenlopende redenen die aan de basis liggen van een toeristische verplaatsing is het evenwel zo dat men het geheel van de toeristen in twee hoofdcategorieën opsplijt al naargelang zij zich voor zaken of als vrijetijdsbesteding verplaatsen. Brussel wordt – in tegenstelling tot de twee andere gewesten – gekenmerkt door een overwicht van het zakentoeisme op het vrijetijdstoeisme. Zo waren de zakenovernachtingen in 2013 goed voor 52,5% van alle overnachtingen in de Brusselse hotelsector⁽⁵⁾.

Ook andere classificatiemiddelen die geen verband houden met de redenen van verplaatsing kunnen nuttig blijken voor de studies over het toerisme. Denken we bijvoorbeeld maar aan de opsplitsing van de bezoekers in twee groepen, al naargelang ze wel of geen ingezetenen zijn van het bezochte land. In het eerste geval zal men spreken van interne bezoekers, het land waar ze verblijven is het land dat wordt bezocht, terwijl men het in het tweede geval zal hebben over internationale bezoekers. Hun land van verblijf is niet het land dat wordt bezocht.

Net zoals in de andere gewesten van het land vormen de interne bezoekers ook in het Brussels gewest de belangrijkste groep van toeristen. Terwijl de Belgen in Wallonië en in Vlaanderen meer dan de helft van de toeristen uitmaken, bedraagt dit percentage slechts 19%⁽⁶⁾ te Brussel.

HET MICE-TOERISME

MICE is de samentrekking van “Meetings, Incentives, Conferencing & Exhibitions”. Deze term, die vaak in het Engels wordt gebruikt, is gangbaar geworden in de toerismeliteratuur, ook in het Frans. Het MICE-toerisme stemt nogal goed overeen met de categorie van het zakentoeisme⁽⁷⁾. In de Engelse taal wordt deze vaak gebruikt als tegenhanger van “leisure” of vrije tijd.

Het MICE-toerisme is een vorm van gepland toerisme dat grote groepen bezoekers samenbrengt met een bijzonder doel. Het houdt over het algemeen verband met een thema of een welbepaald onderwerp, een belangengroep of een beroep. Het kan eveneens een opleidingsdoelstelling nastreven. Het vormt op zich een gespecialiseerde subgroep van het toerisme, met zijn eigen praktijken en bijzondere evenementen. Om elke verwarring met de samentrekking te vermijden, raden sommige deskundigen aan om eerder de uitdrukking “Meeting & Events industry” te gebruiken (industrie van bijeenkomsten en evenementen) dan MICE.

Het MICE-toerisme is bijzonder belangrijk voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, omwille van de aanwezigheid op het gewestelijke grondgebied van tal van internationale organisaties, en van de Europese instellingen in het bijzonder.

Het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling wijst op de internationale dimensie van Brussel die haar tot de vijfde belangrijkste zakenstad van Europa maakt, na Londen, Parijs, Frankfurt en Barcelona. Volgens het GPDO is het MICE-toerisme voor 75% ingegeven door de aanwezigheid van de Europese instellingen te Brussel. Het genereert een zakencijfer van ongeveer 4 miljard euro (of 2,5% van de gewestelijke economische activiteit) en 25.000 rechtstreekse en onrechtstreekse arbeidsplaatsen, waarvan ¾ worden ingenomen door Brusselaars.

Volgens de rangschikking van de “Unie van Internationale Verenigingen” (UIA) is Brussel de eerste Europese congresstad en de tweede wereldcongresstad. De criteria die door de UIA worden gehanteerd voor de comptabilisatie van congressen vereisen tenminste 300 deelnemers, tenminste vijf vertegenwoordigde nationaliteiten, en 40% van de deelnemers moeten een buitenlandse nationaliteit bezitten. Ook moet de vergadering tenminste drie dagen duren. Op basis van deze criteria heeft Brussel 436 congressen gehuisvest, d.i. een aandeel van 4,1% op wereldniveau. Brussel komt hiermee op de tweede plaats na Singapore (994 georganiseerde congressen) en voor Wenen (318), Seoul (242) en Tokyo (228). Volgens de minder veeleisende criteria van de “International Congress and Convention Association” (ICCA) behaalt Brussel de 21ste plaats op de wereldranglijst van congressteden.

(1) Commissie van de Europese Gemeenschappen (Bureau Statistiek), Verenigde Naties (Afdeling Statistiek), OESO en WOT : « Satellietrekening Toerisme : aanbevelingen betreffende het conceptueel kader », 2001.

(2) Verenigde Naties en Wereldorganisatie voor Toerisme, « Aanbevelingen betreffende de toerismestatistieken », 1994.

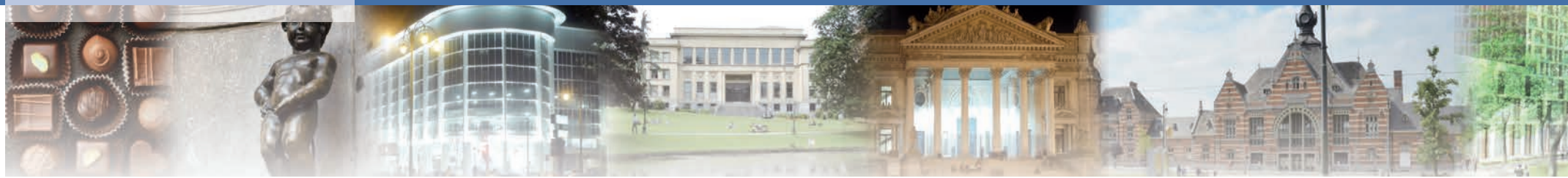
(3) Satellietrekening Toerisme, 2001.

(4) Aanbevelingen betreffende de toerismestatistieken, 1994.

(5) Jaarverslag 2013 van het Brussels Observatorium voor Toerisme.

(6) Jaarverslag 2013 van het Brussels Observatorium voor Toerisme.

(7) In werkelijkheid overlappen het MICE-toerisme en het zakentoeisme zich niet volledig. Zo houden de “Incentive travels”, reizen die over het algemeen door een onderneming als beloning worden aangeboden aan een verdienstelijk personeelslid, meer verband met de categorie van het vrijetijdstoeisme als met dat van het professioneel of opleidingstoeisme.

STATISTISCHE INLASSING: HET TOERISME IN DE WERELD EN TE BRUSSEL

Vooraleer de gegevens over het toerisme in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te behandelen, staan we even stil bij enkele belangrijke cijfers op wereld-, Europees en Belgisch vlak.

Op wereldvlak

Volgens de statistieken van de Wereldorganisatie voor het Toerisme (WOT)⁽⁸⁾, hebben in 2013 **1 miljard 87 miljoen personen een internationale reis afgelegd**. Dit is een stijging met 52 miljoen toeristen (+ 5%) in vergelijking met 2012, een nochtans historisch jaar waarin voor de eerste keer de drempel van een miljard internationale toeristen werd overschreden. In verhouding tot 2003, waarin 690 miljoen internationale toeristen werden geteld, betekent dit **een stijging met 397 miljoen reizigers op 10 jaar tijd**, of + 63%.

Alle regio's ter wereld hebben een toename vastgesteld van het aantal internationale bezoekers, behalve het Midden-Oosten dat stabiel blijft met 52 miljoen toeristen. Vooral de cijfers voor Azië en de Stille Oceaan (+ 6%), Afrika (+ 6%) en Europa (+ 5%) zijn gestegen. **Europa** blijft veruit de regio die het meest wordt bezocht door internationale toeristen. Met een totaal van **563 miljoen bezoekers in 2013** vertegenwoordigt deze regio alleen al 52% van de internationale aankomsten. Europa wordt op dit vlak gevolgd door Azië en het gebied van de Stille Oceaan : 248 miljoen internationale toeristen (23% van het wereldvolume), en door het Amerikaanse continent : 69 miljoen (15% van het totaal). Afrika en het Midden-Oosten vertegenwoordigen elk slechts 5% van het volume van internationale toeristen.

De vooruitzichten van het WOT spreken **respectievelijk van 1 miljard 360 miljoen en 1 miljard 810 miljoen internationale toeristen tegen 2020 en 2030**; het Europese aandeel wat betreft de internationale aankomsten van toeristen zou daarentegen moeten verminderen ten gunste van de andere regio's : 46% in 2020 en 41% in 2030.

Op Europees vlak

Volgens het Europese agentschap voor statistiek⁽⁹⁾ waren de ingezetenen van de Europese Unie in 2012 goed voor **1,2 miljard toeristische verblijven** (met tenminste één overnachting).

48% van de bezoeken gebeurden in het kader van vrijetijdsbesteding, 35% waren een bezoek aan naasten, 13% waren zakenverblijven en 4% hadden een andere reden.

Het meest gebruikte vervoersmiddel is de wagen (privé- of huurwagen) : 65% van de verblijven werden verricht met de wagen, de rest met het vliegtuig (15%), de trein (12%), de bus (6%) en per boot (2%).

De **Europese ingezetenen hebben duidelijk de voorkeur gegeven aan Europa als bestemming**: 85% van de verblijven in het buitenland in 2012 situeerden zich in een ander land van de Europese Unie, 4,9% in Azië en Oceanië, 4,1% in Afrika, 3,8% in Noord-Amerika en 1,9% in Zuid-Amerika.

Spanje, Frankrijk en Italië zijn de drie landen waar de meeste EU-ingezetenen hebben verbleven. Spanje staat in de top 3 van de buitenlandse bestemmingen van de ingezetenen van 11 lidstaten.

In 2012 hebben de Belgische ingezetenen 12,4 miljoen toeristische verblijven van tenminste één overnachting verricht⁽¹⁰⁾. **77,5% waren een verblijf in het buitenland**. Dit maakt België tot het tweede land in de Unie wat betreft het aantal verblijven in het buitenland. Dit percentage bedraagt meer dan driemaal het Europese gemiddelde dat 24% bedraagt. De drie favoriete bestemmingen van de Belgen in het buitenland zijn Frankrijk, Spanje en Nederland. België komt daarentegen enkel voor in de top 3 van de Luxemburgse ingezetenen.

Op Belgisch vlak

Het bezoek door toeristen

• **Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**, dat goed is voor iets meer dan 10% van de Belgische bevolking, ontvangt in verhouding tot zijn bevolking heel wat meer toeristen dan de andere gewesten: de verhouding bezoekers/inwoners bedraagt 2,8, tegen 1,3 voor Vlaanderen en slechts 0,8 voor Wallonië.

• De situatie is vergelijkbaar wat betreft het aantal overnachtingen, ook al kent de verhouding overnachtingen/inwoners een kleiner onevenwicht: 5,2 voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 3,6 voor Vlaanderen en 1,8 voor Wallonië. Dit wordt verklaard door het feit dat de gemiddelde duur van een toeristisch verblijf korter is te Brussel dan in de twee andere gewesten : deze bedraagt gemiddeld 1,9 overnachtingen te Brussel, tegen 2,8 overnachtingen in Vlaanderen en 2,3 overnachtingen in Wallonië.

• De toeristische realiteit in **Vlaanderen** is verschillend al naargelang men een onderscheid maakt tussen de kust, de kunststeden en de Vlaamse regio's⁽¹⁴⁾: zo vertegenwoordigt de kust slechts 17% van de toeristische aankomsten maar 31% van de overnachtingen. De verblijven aan de kust duren bijgevolg langer, terwijl de Vlaamse kunststeden eerder worden bezocht door eendagstoeristen.

• **In Wallonië** verschilt de toeristische realiteit volgens de provincies⁽¹⁵⁾: in termen van aankomsten komt Luik (33%) voor Luxemburg (26%), Henegouwen (17%), Namen (15%) en Waals-Brabant (9%); als het gaat om overnachtingen, welnu dan komt de provincie Luxemburg (32%) net voor Luik (32%) maar een heel stuk voor Namen (16%), Henegouwen (14%) en Waals-Brabant (6%). De provincies Luxemburg en Luik vormen dan ook de motor van het Waalse toerisme, in tegenstelling tot de drie andere provincies.

Bezoek 2012	Aantal aankomsten	Aantal overnachtingen	Gemiddelde verblijfsduur
Brussel ⁽¹¹⁾	3.165.092 22,5%	5.978.378 16,9%	1,9
Vlaanderen ⁽¹²⁾	8.153.523 58,1%	23.174.362 65,3%	2,8
Wallonië ⁽¹³⁾	2.720.471 19,4%	6.328.154 17,8%	2,3
België	14.039.086	35.480.894	2,5

De nationaliteit van de toeristen⁽¹⁶⁾ (top 5)

• De toeristen in België zijn vooral interne toeristen, en dit fenomeen wordt vastgesteld in de drie gewesten van het land. Het aandeel van de Belgische toeristen schommelt daarentegen aanzienlijk al naargelang het gewest : te Brussel bezit minder dan een vijfde van de toeristen (10%) de Belgische nationaliteit, tegen meer dan de helft in Vlaanderen (51%) en Wallonië (58%).

• Het toerisme te Brussel is bovendien een stuk internationaler dan in de twee andere gewesten: indien men de aandelen optelt van de eerste vijf nationaliteiten, welnu dan komt men uit op 90% voor Wallonië, 82% voor Vlaanderen maar slechts op 53% voor Brussel.

• Het aandeel van de Amerikaanse, Nederlandse, Italiaanse, Japanse en Russische toeristen, die de top 10 van de nationaliteiten te Brussel aanvullen, ligt hoger dan het aandeel van de Belgen (20%). En bovenop deze tien nationaliteiten zijn er nog zes andere landen die goed zijn voor meer dan één toerist op honderd : Zwitserland, China, Polen, Canada, Zweden en Brazilië.

• De Nederlandse toeristen zijn ondervertegenwoordigd te Brussel in verhouding tot de twee andere gewesten. Deze vormen de tweede nationaliteit in Wallonië, in Vlaanderen en op het niveau van het hele land, maar komen slechts op de zevende plaats te Brussel.

Nationaliteiten 2012	Eerste	Tweede	Derde	Vierde	Vijfde
Brussel	Belgen 19%	Fransen 13%	Engelsen 8%	Spanjaarden 7%	Duitsers 6%
Vlaanderen	Belgen 51%	Nederlanders 12%	Duitsers 7%	Fransen 6%	Engelsen 6%
Wallonië	Belgen 58%	Nederlanders 14%	Fransen 10%	Duitsers 4%	Engelsen 4%
België ⁽¹⁷⁾					

(8) WOT, Jaarverslag 2013.

(9) Eurostat, 27 juni 2014.

(10) Gegevens van Eurostat.

(11) Jaarverslag 2012 van het Observatorium voor Toerisme te Brussel.

(12) Toerisme Vlaanderen, Kerncijfers, 2013.

(13) 'Observatoire du tourisme wallon', logiesbezoek in 2012.

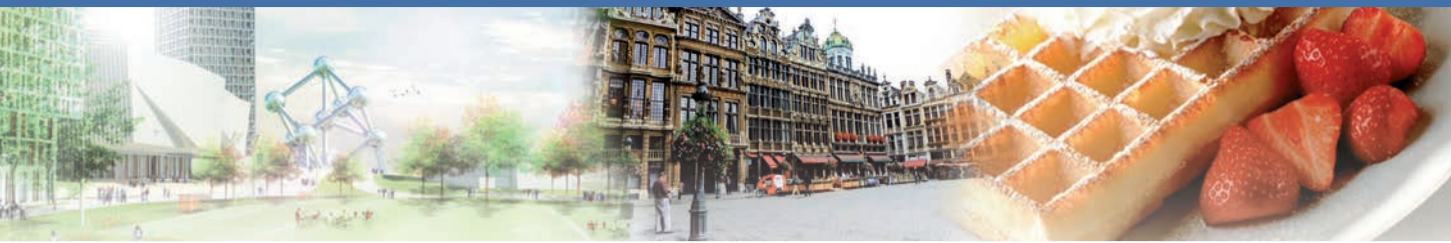
(14) Dit onderscheid tussen de 3 gebieden wordt gemaakt door Toerisme Vlaanderen in het verslag "Kerncijfers", 2013.

(15) Deze gegevens zijn afkomstig uit de statistische samenvattingen op de website van het 'Observatoire du tourisme wallon': <http://strategie.tourismewallonie.be/fr/l-observatoire-du-tourisme-wallon>.

(16) De gegevens op basis van de nationaliteit zijn berekend in verhouding tot het aantal overnachtingen.

(17) Volgens de ramingen van de ESRBHG is de verdeling van de toeristen op basis van hun nationaliteit in België als volgt: 47% Belgen, 11% Nederlanders, 8% Fransen, 6% Duitsers en 6% Engelsen.

Het toerisme te Brussel in 2013

Uit het jaarverslag van het Brussels Observatorium voor Toerisme voor 2013 blijkt dat het toerisme vorig jaar opnieuw is gestegen, na een pauze in 2012:

- het aantal overnachtingen is gestegen met 4,7% (6.271.603 overnachtingen in 2013);
- het aantal bezoekers is gestegen met 3,8% (3.290.603 bezoekers in 2013);
- de gemiddelde verblijfsduur is stabiel gebleven en bedraagt ongeveer 1,9 overnachtingen per toerist.

De vastgestelde toename is vooral het gevolg van de heropleving van het vrijetijdstoerisme waarvan het aantal overnachtingen met 9,1% is gestegen, dit terwijl de professionele overnachtingen slechts met 1,1% zijn toegenomen. Het aantal vrijetijdsovernachtingen is gestegen van 45,6% in 2012 tot 47,5% in 2013. Het aandeel van de professionele overnachtingen is tijdens dezelfde periode bijgevolg gedaald van 54,4% tot 52,5%.

De hotelovernachtingen zijn toegenomen met 4,1% en vertegenwoordigden in 2013 bijna 95% van alle overnachtingen. Daarbij komt dat het bezettingspercentage van de hotels, dat gestegen is met 0,4% over dezelfde periode, 71,3% bedroeg ondanks de opening van vier nieuwe hotels te Brussel.

Met 6,3 miljoen overnachtingen in 2013 laat Brussel steden zoals Brugge – met 1,8 miljoen overnachtingen – en Antwerpen – met 1,7 miljoen overnachtingen – ver achter zich. De eerste Waalse stad was Luik, met 400.000 overnachtingen.

In het Gewest staat de stad Brussel aan de top, met 3.348.025 overnachtingen. Zij is op zich goed voor 53% van de overnachtingen in het Brussels gewest, en laat de andere gemeenten ver achter zich: Sint-Joost-ten-Node (11%), Sint-Gillis (11%), Elsenne (8%), Etterbeek (3%) en de andere gemeenten (14%).

Het jaar 2013 was eveneens gunstig wat betreft het bezoek aan de musea en Brusselse attracties, met een stijging van 10,3%.

De werkgelegenheid in de toeristische sector

Het Brussels Werkgelegenheidsobservatorium heeft zijn sociaaleconomische indicatoren betreffende het Brusselse toerisme in september 2014 geactualiseerd. Aangezien de klassieke benadering, waarbij wordt vertrokken van de activiteitensectoren, onaangepast was gebleken, heeft het Observatorium een eigen methode uitgewerkt om het aantal arbeidsplaatsen in de Brusselse toerismesector te berekenen. Deze methode van inductieve raming past het “toerismepercentage” toe op de activiteiten die verband houden met toerisme: attracties, handel, horeca, vervoer en andere.

De bezoldigde werkgelegenheid in de toeristische sector

De ramingen van het Observatorium, die werden berekend op basis van de cijfers van de loonarbeid op 31 december 2012, tonen aan dat het toerisme **28.099 arbeidsplaatsen in loondienst genereert in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**. Dit is 4,5% van de gewestelijke loonarbeid. Deze arbeidsplaatsen zijn voornamelijk te vinden in de horeca (52%), de vervoerssector (15%), de attracties (10%) en de handel (7%). De andere sectoren vertegenwoordigen 16% van de toeristische arbeid in loondienst.

De toeristische jobs te Brussel bieden voornamelijk werk aan mannen (55,3%). Het merendeel van deze arbeidsplaatsen (81,5%) behoort tot de privésector.

De zelfstandige werkgelegenheid in de toeristische sector

De ramingen van het Observatorium, die werden berekend op de cijfers van de zelfstandige tewerkstelling op 31 december 2013, geven aan dat 6.728 zelfstandigen (in hoofd- of bijberoep) hun activiteit uitoefenen in de gewestelijke “toerismesector”. Dat is 7% van de zelfstandige tewerkstelling in het Brussels gewest. Deze zelfstandige beroepen zijn overwegende te vinden in de sectoren van de handel en de horeca (56%), de vrije beroepen (31%), de diensten (8%) en de industrie en de ambachten (5%).

De toeristische vestigingen

Het Observatorium heeft dezelfde methode toegepast op de vestigingen te Brussel, en heeft geraamd dat er op 31 december 2012 2.968 toeristische vestigingen waren in het Gewest. Dat is 8,5% van alle vestigingen die loontrekkenden tewerkstellen. De geregistreerde toeristische vestigingen behoren voornamelijk tot de horecasector (54%), gevolgd door de sectoren van de attracties (13%), het vervoer (12%), de handel (11%) en diversen (9%). Twee derden van de toeristische vestigingen stellen minder dan vijf werknemers tewerk.

NAAR EEN TOERISME VAN DE TOEKOMST TE BRUSSEL

De algemene beleidsverklaring van de Brusselse regering getuigt van ambitie inzake toerisme. De gewestelijke overheid is vast van plan om het toeristisch beleid aan te wenden om werkgelegenheid en rijkdom te creëren. Zij wil hier toe de opleidingen van alle toerismeberoepen herwaarderen en aan al wie voor de sector kiest een stage of arbeidsplaats verzekeren. Ook is de oprichting voorzien van een platform van de culturele, evenementen- en toerismeberoepen, teneinde jongeren in de mogelijkheid te stellen om zich te specialiseren in deze nieuwe beroepen in het kader van stabiele arbeidscontracten. De Regering zal met de sociale gesprekspartners overleg plegen met het oog op de implementering van deze maatregelen.

De Regering zal bovendien overgaan tot een rationalisatie van de toeristische instrumenten. Dit zal gebeuren door een fusie van de Brusselse instellingen belast met toerisme. Ook zal zij eindelijk de nadruk leggen op de ontwikkeling van een toerisme- en evenementeninfrastructuur die het Brussels gewest aantrekkelijker zal moeten maken.

Rationalisatie van de toeristische instrumenten

De Regering wil een nieuwe instelling oprichten voor het toerisme, het evenementenbeleid en inzake gewestelijke citymarketing. Dat zal het Gewest moeten toelaten om de uitdagingen van de toekomst aan te gaan. Zij wil hiertoe op 1 januari 2015 een fusie doorvoeren van zes Brusselse instellingen: Visit.Brussels, het Verbindingsbureau Brussel-Europa, Brussels Major Events (BME), Brussels Info Place (BIP), Bruxellimage en de externe communicatie van de GOB.

De zes instellingen waarvan sprake zullen worden samengebracht in een vennootschap dat veel weg zal hebben van een autonome overheidsonderneming (een NV van publiek recht). Deze vennootschap zal beschikken over een beheerscontract, een raad van bestuur en een directieraad, evenals over regeringscommissarissen. Deze nieuwe vennootschap zal volledig gewestelijk en publiek zijn, zal de samenwerking voortzetten van Visit.Brussels met de privésector (horeca, hotels, taxi-sector...) en op structurele wijze samenwerken met de Brusselse culturele actoren. Zij zal bovendien de uitbouw van een economische sector inzake evenementenberoepen bevorderen.

De aldus opgerichte instelling zal voornamelijk worden gefinancierd door een herbestemming van de toelagen aan het geheel van de bestaande organisaties. Ook zou de instelling financiële middelen moeten ontvangen ingevolge de regionalisatie van de “city tax” op hotels, dit in overleg met de gemeenten.

De dienst “toerisme” van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zal van zijn kant worden bestendigd binnen de Gewestelijke Overheidsdienst (GOB) en zal de meer reglementaire aspecten van het toeristisch beleid beheren: erkenningsprocedures, gidsen, controle van de toelagen, de hotels, enz.

De grote projecten van deze legislatuur

De Brusselse regering wil tijdens deze legislatuur verschillende grote infrastructuurwerken op actieve wijze ondersteunen:

Het Museum voor Moderne en Hedendaagse Kunst

De Citroëngebouwen aan het IJzerplein zouden in 2017 het nieuwe Museum voor Moderne en Hedendaagse Kunst van Brussel moeten huisvesten. Het nieuws werd in mei laatstleden bevestigd door minister-voorzitter Rudi Vervoort. Het Gewest heeft reeds een voorakkoord gesloten met de Franse autoconstructeur PSA-Peugeot Citroën met het oog op de installatie van het museum in de gebouwen van de groep.

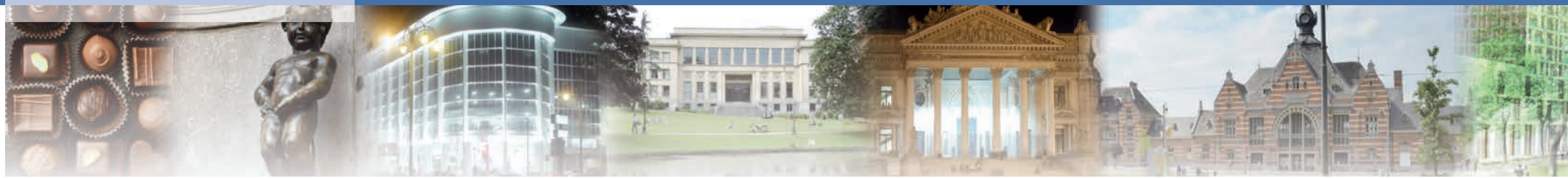
Met dit omvangrijk project (16.000 m² vloeroppervlakte) zal Brussel beschikken over een emblematisch museum, naar het voorbeeld van het New Yorkse MoMa of het Guggenheimmuseum in Bilbao. Dit museum zal immers stukken van de verzamelingen van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België tonen, waaronder kunstwerken van Picasso, Dali, Miró en andere kunstenaars, die vandaag bij gebrek aan tentoonstellingszalen niet kunnen worden bewonderd door het publiek.

De weerhouden plaats voor de vestiging van het museum biedt twee complementaire voordelen: de gebouwen zijn prachtig en getuigen van het architecturaal patrimonium van de jaren '30, en de gebouwen bevinden zich in de kanaalzone die de Regering tot het centrum van de stedelijke wederontplooiing wil maken.

De Citroëngebouwen - Bron: Coralie Devies

Het Huis van de Europese Geschiedenis - Bron: deliurbain.org

Het Huis van de Europese Geschiedenis

Tijdens de herfst van 2015 moet in het Leopoldpark, pal in het midden van de Europese wijk, een museum zijn deuren openen dat is gewijd aan de Europese geschiedenis. Dit project kreeg de naam "Huis van de Europese Geschiedenis" mee. Het zal worden gevestigd in het Eastmangebouw dat een grondige renovatie zal ondergaan. Het Europees parlement, dat aan de basis ligt van dit project, heeft hiervoor met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een erfpachtovereenkomst van 99 jaar gesloten. Behalve de renovatie van de gevels krijgt het gebouw een uitbreiding op de binnenkoer en op de dakverdieping. Dit zal de tentoonstellingsoppervlakte verhogen. Het gebouw werd opgetrokken in 1935 en zal zijn historisch aspect behouden.

De permanente tentoonstelling zal gewijd zijn aan de Europese geschiedenis van de 20ste eeuw, evenals aan de geschiedenis van de Europese integratie. De tentoonstelling zal uiteenlopende standpunten en historische interpretaties tonen met een aanbod voor de Europese diversiteit. Deze zal bovendien meertalig zijn : de inhoud zal worden vertaald in de 24 officiële talen van de Unie. Dit museum zal moeten bijdragen tot een beter begrip van de Europese geschiedenis in een bredere internationale context en het debat over de evolutie van Europa en het integratieproces moeten verrijken.

De Biertempel

Het Beursgebouw, dat in 2012 werd gekocht door de stad Brussel, zou vanaf de lente van 2018 zijn eerste toeristen moeten ontvangen. Eerst werd gedacht om er een museum voor moderne kunst te vestigen, maar uiteindelijk werd gekozen voor een "biertempel". Dit project zal een publiek-private samenwerking zijn van de Stad met de Federatie van Belgische Bierbrouwers. Gelet op de centrale ligging van het gebouw en de wereldfaam van het Belgische bier, rekent de Brusselse overheid op zo'n 400.000 bezoekers per jaar. Hiermee zou de Biertempel de vijfde plaats bekleden van de Brusselse attracties in termen van bezoekersaantallen.

Tijdens een bezoek aan de Biertempel zal alles gaan om smaak en ervaringen. Na een inleiding over het brouwen van bier zullen de bezoekers kunnen rondwandelen in een labyrint, op vragen antwoorden en verschillende bieren kunnen proeven. Op basis van hun antwoorden en smaakervaringen zullen zij een kaart ontvangen met hun voorkeuren inzake bier. Het bezoek zal eindigen voor de "Great Belgium Beer Wall", waar de bezoekers zicht zullen hebben op de grote diversiteit van de Belgische bieren. Desgevallend zullen zij enkele biersoorten kunnen proeven.

Het Beursgebouw - Viatour

Het Treinmuseum - Bron: irismonument

Het Treinmuseum

Het museum « Train World » opent zijn deuren in mei 2015, net naast het station van Schaarbeek. Het nieuwe gebouw van 8.000 m², dat zich naast de lokettenzaal zal bevinden van dit historisch station dat in 1913 werd opgetrokken, zal een permanente en tijdelijke tentoonstellingen aanbieden.

Dit museum zal een eerbetoon vormen aan het rijke spoorverleden van ons land. Het is immers in België dat de eerste spoorlijn op het Europese continent werd ingehuldigd, namelijk de lijn Mechelen-Brussel in 1835. Brussels is bovendien de eerste hoofdstad ter wereld geweest dat werd bediend door een treinverbinding. Train World zal tevens een uniek marketinginstrument zijn voor de NMBS-groep die in dit project 20,5 miljoen euro investeert.

De scenografie van het museum zal worden toevertrouwd aan de Schaarbeekse tekenaar François Schuiten die hiervoor zal worden bijgestaan door het bedrijf Expoduo. Men zal aan de aanwezige machines leven geven en van het museum een geanimeerde plek maken. De NMBS koestert de ambitieuze doelstelling om vanaf het derde jaar zo'n 100.000 bezoekers te ontvangen.

Het Congrespaleis op de Heizel

Het project NEO, dat de herinrichting van de Heizelvlakte plant om deze tot een strategische pool van internationale, economische, toeristische en culturele ontwikkeling te maken, omvat de bouw van een nieuw congrescentrum van internationale afmetingen. Gelet op het economisch belang van het zakentoeisme te Brussel zal de bouw van zo'n centrum een aanzienlijke troef vormen voor de ontwikkeling van het Gewest.

Dit toekomstig congrescentrum zal een grote zaal van 3.500 plaatsen omvatten en zal 5.000 con-

gresgangers kunnen ontvangen. Met zo'n project zal Brussel beschikken over een congresruimte die zo groot is dan de vergaderzaal van de UNO in New York.

De bouw van het centrum maakt deel uit van het tweede luik van het project NEO, en de Europese overheidsopdracht, die werd gelanceerd in juni 2013, zal slechts in 2015 worden toegewezen. Er blijven nog vier kandidaten over voor de opdracht. Het hele project NEO zou moeten voltooid zijn tegen het jaar 2021.

Behalve deze vijf grote projecten wil de Regering eveneens de volgende projecten ondersteunen :

- de commerciële herkwalificatie van de zone Louiza / Namen tot aan de Zavel, om een aantrekkelijke stedelijke en toeristische continuïteit te creëren;
- de bouw van het nieuwe nationaal voetbalstadion op de Heizel, waar de openingswedstrijd van Euro 2020 zal worden gespeeld;
- de opstelling van kunstwerken in alle Brusselse openbare ruimten, en meer bepaald langsheen het Kanaal en op de Kleine Ring.

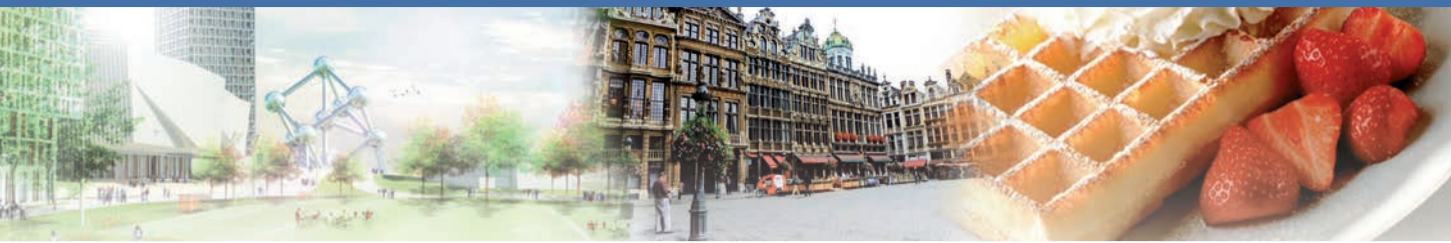
Wat betreft zijn evenementenbeleid, zal het Gewest de onderwerpen bepalen van de twee themajaren die het in 2016 en 2019 zal organiseren. Het zal eveneens een programma opzetten dat is afgestemd op de "4 seizoenen van Brussel", rond evenementen die welbekend zijn bij de Brusselaar (Brussels Summer Festival, Winterpret, enz.).

Tenslotte wil de Regering samenwerkingsverbanden tot stand brengen met de toerismeagentschappen van de andere gefedereerde entiteiten. Dit zal het interne toerisme van Vlamingen en Walen, die Brussel bezoeken, moeten bevorderen en de Brusselse aanwezigheid op de internationale markten moeten versterken.

Het project NEO - Bron: neobruussels.com

DE ORDONNANTIE BETREFFENDE HET TOERISTISCHE LOGIES

Het Brussels parlement nam op 8 mei 2014 een ordonnantie betreffende het toeristische logies aan. Voor de inwerkingtreding ervan moet eveneens een uitvoeringsbesluit worden genomen. Deze ordonnantie voert een reeks toegangsvoorwaarden tot het beroep in voor wie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest logies wenst aan te bieden aan toeristen. Het gebrek aan een duidelijk wetgevend kader zorgde voor een onduidelijke situatie en creëerde rechtsonzekerheid in deze sector sedert de annulatie door het Grondwettelijk Hof van de normen uitgevaardigd door de Franse Gemeenschapscommissie, waarbij het Hof nogmaals had bevestigd dat enkel het Gewest bevoegd is voor de toegang tot het beroep.

Reglementering inzake toeristisch logies

Het belangrijkste doel van de ordonnantie is een verhoging, dankzij een aangepaste reglementering, van de kwaliteit van het logies dat wordt aangeboden aan toeristen te Brussel. Het gaat er bovendien om, een einde te stellen aan een zekere juridische onduidelijkheid die de Brusselse sector van het toeristisch logies vandaag blootstelt aan een oneerlijke concurrentie van ondernemingen zoals Airbnb.

Airbnb is een communautaire platform voor de huur en boeking van logies via internet. Dit platform werd opgericht in 2008 door twee jonge Amerikanen, en de site Airbnb.com stelt particulieren in de mogelijkheid om heel of een gedeelte van hun woning te verhuren aan toeristen. De Amerikaanse onderneming heeft een commissie van 3% op elke transactie. Sedert zijn oprichting heeft Airbnb zeer snel een groot succes gekend: de internetsite telt vandaag meer dan 800.000 aankondigingen in 33.000 steden en 192 landen. De belangrijkste troef van Airbnb voor toeristen is het feit dat dit bedrijf logies bij de inwoner aanbiedt tegen lagere prijzen dan de klassieke hotelketens.

Haar tegenstanders zijn evenwel van oordeel dat de situatie onrechtvaardig is, in de mate waarin de hotelsector onderworpen is aan strikte regels die particulieren, die werken met Airbnb, niet moeten naleven. Deze situatie creëert een scheefftrekking van de concurrentie tussen particulieren en hotelondernemingen. Welnu, deze ordonnantie wil hieraan verhelpen door aan iedereen een geheel van gemeenschappelijke regels op te leggen en door aan de overheid een wettelijke basis te verschaffen voor de sanctionering van de uitbaters van vormen van logies die de wettelijke onthaalnormen niet zouden naleven. De Regering zal zich evenwel soepel moeten tonen bij de toepassing van de ordonnantie teneinde particulieren in de mogelijkheid te stellen om deel te nemen aan de nieuwe economische vormen die het daglicht zien via de communautaire platformen⁽¹⁸⁾.

De artikelen 5 en 10 van de ordonnantie bevatten een opsomming van de verplichtingen die moeten worden nagekomen door particulieren die een

“logies bij de inwoner” willen uitbaten. De exploitatie van het toeristisch logies zal onderworpen zijn aan een voorafgaandelijke verklaring. Indien de uitbater voldoet aan de voorwaarden, dan zal hem een registratienummer worden toegekend en zal hij onmiddellijk zijn logies kunnen exploiteren. De controle van het logies zal ex-post gebeuren. De Regering heeft gekozen voor een verklaring en niet voor een stelsel van voorafgaande vergunning dat trouwens niet in overeenstemming met de “Dienstenrichtlijn” van de Europese Unie zou zijn geweest.

TOERISME EN LOKALE ECONOMIE IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

De Kamer van de middenstand van de Economische en Sociale Raad heeft op 16 september laatstleden de conclusies voorgesteld van de studie die bij IDEA Consult was besteld over het toerisme en de lokale economie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Aan de basis van deze studie lag de vraag naar de manier waarop de lokale economie voordeel kan halen uit de toeristische activiteit te Brussel.

De Kamer had het idee opgevat om een actieplan op te stellen dat concrete en onmiddellijk aanwendbare denkpluizen zou voorstellen voor een grotere impact van het toerisme op het lokale vlak. Het was essentieel voor de Kamer dat het actieplan zou uitgaan van twee beginselen: een lokale benadering om elke wijk in de mogelijkheid te stellen haar eigen dynamiek en strategie uit te werken, en een “bottom-up” proces waarbij de acties moeten worden uitgewerkt en gevoerd door de lokale actoren zelf. Gelet op de keuze voor een participatief proces organiseerde de Kamer overleggroepen met terreinactoren van twee Brusselse wijken: de wijk Dansaert / Sint-Katelijne en het centrum van Sint-Gillis, deze laatste met een te ontwikkelen potentieel.

De studie heeft eerst en vooral een **originele methode** uitgewerkt voor het voeren van acties op lokaal vlak. De voorgestelde methode is tevens generisch en zal als basis kunnen fungeren voor het denkproces en de uitwerking van een actieplan in om het even welke wijk van Brussel. De methode omvat vijf stappen.

Eerst en vooral wordt de identiteit van de wijk bepaald op basis van haar eigen kenmerken (sfeer, architectuur, commercieel aanbod en horeca, bezienswaardigheden, musea, enz.). Deze noodzakelijke fase bepaalt de ontwikkeling van een imago dat meerwaarde zal bezorgen aan de wijk. Vervolgens worden de doelgroepen bepaald die overeenstemmen met de identiteit van de wijk, teneinde de producten en het aanbod te bepalen die zijn aangepast aan het doelpubliek. Ook wordt een inventaris opgesteld van de ondernemingen en handelszaken van de wijk die op één lijn zitten met het doelpubliek. De « brand ambassadors », waarvan de bekendheid de grenzen van de wijk overstijgt, worden eveneens bepaald. Daarna

wordt een structuur opgericht ter ondersteuning van de lokale actoren bij de lancering en sturing van de acties. Hierbij wordt eventueel uitgegaan van reeds bestaande handelaarsverenigingen. Uiteindelijk wordt het actieplan opgesteld rond drie doelstellingen: het scheppen van een mentaal imago voor de wijk, de versterking van het imago van de wijk en het aanbod van een toegevoegde waarde ter plaatse.

Ten tweede heeft de studie eveneens gewezen op de noodzaak – eens de pilootstructuur is opgericht – om de **coördinatie** te organiseren met de verschillende actoren op verschillende niveaus: op het lokale vlak voor het opzetten van acties, op gemeentelijk of gewestelijk vlak om gelijkaardige acties in de verschillende wijken te coördineren. Het Gewest zou bovendien methodologische steun kunnen bieden aan de wijken die zich in het proces wensen in te schakelen.

Ten derde heeft de studie door het overleg in werkgroepen en workshops geleid tot het **voorstellen van mogelijke acties** op kleine schaal die geen aanzienlijke financiële middelen vereisen. Deze acties situeren zich op twee vlakken: het gewestelijk en het lokale vlak. Deze worden op gedetailleerde wijze beschreven in het eindverslag van de studie dat kan worden geraadpleegd op de internetsite van de Economische en Sociale Raad: <http://www.esr.irisnet.be/publicaties>.

EEN ANDER TOERISME : DE “GREETERS”

De beweging van de “greeters” ontstond in de Verenigde Staten aan het begin van de jaren '90. Het woord “greeter” komt van het Engelse “to greet”, wat onthalen-ontvangen betekent. Greeters zijn gepassioneerde inwoners die die op vrijwillige basis instaan voor het onthaal van toeristen en hen de tijd van een bezoek hun stad leren kennen.

Deze associatieve beweging is aanhanger van het duurzaam toerisme, en meer bepaald van het “participatief toerisme”. Deze participatie geldt voor beide partijen: de bezoeker krijgt de gelegen-

heid om op actieve wijze deel te nemen aan het lokale leven, en de inwoner neemt deel aan het toeristische leven in zijn stad. Het programma van het bezoek wordt overeengekomen met de deelnemers, en hun aantal is beperkt om de convivialiteit te bevorderen. Men streeft naar een uitwisseling tussen bezoeker en greeter die beide partijen ten goede komt.

Tal van vrijwilligers hebben een netwerk van greeters uitgebouwd in hun stad. Het Global Greeter Network (GGN), het wereldnetwerk van greeters, telt leden op vier continenten, in vijftien landen en omvat vijfendertig bestemmingen. In België heeft de beweging zich ontwikkeld uit de vzw “Toerisme anders” die inzet op een duurzaam toerisme. Het eerste netwerk werd gelanceerd in mei 2010. Het kende al gauw een groot succes en is officieel lid van het GGN. Er bestaan vandaag netwerken in verschillende andere steden van het land.

Het Brusselse net van greeters wordt vandaag beheerd door Visitbrussels, en de greeters en hun bezoekers verbinden zich ertoe om het Handvest van de greeters van Brussel na te leven. Dit document vormt de basis van hun gedragscode voor een geslaagde greet:

- **greeters** zijn vrijwilligers, ze zijn verliefd op hun stad en hun activiteiten worden gedekt door een burgerlijke-aansprakelijkheidsverzekering die is aangegaan door Visitbrussels;
- **bezoekers** mogen nooit met meer dan 6 zijn, moeten hun eigen uitgaven betalen en mogen de greeters op geen enkele manier vergoeden;
- **ontmoetingen** hebben plaats tussen 8 en 22 uur, worden vooraf gereserveerd via de website van het netwerk, mogen 2 tot 4 uur duren en geven de voorkeur aan zachte vervoerswijzen (openbaar vervoer, fiets en wandelingen);
- het **netwerk** is professioneel maar streeft geen enkele commerciële doelstelling na, en vraagt de bezoekers om na het treffen een tevredenheidsenquête in te vullen.

In 2013⁽¹⁹⁾, telden de greeters van Brussel een honderdtal leden. Zij ontvingen 1.560 bezoekers naar aanleiding van 530 greets (+ 33% in verhouding tot 2012) in acht verschillende talen. De bezoekers kwamen voornamelijk uit Frankrijk (31%), Spanje (15%), de Verenigde Staten (15%), België (11%) en Duitsland (10%).

Meer informatie op: <http://www.greeters.be> ; <http://bruxellesgreeters.be>

(18) Voor meer uitleg over het ontstaan van een nieuw economisch model via de communautaire platformen op het internet, lees tevens: Jeremy Rifkin, « La nouvelle société du coût marginal zéro : L'internet des objets, l'émergence des communaux collaboratifs et l'éclipse du capitalisme », Les liens qui libèrent, 2014.
(19) Op basis van de gegevens van het jaarverslag 2013 van het Brussels Observatorium voor Toerisme.

INTERVIEW MET VIRGINIE MULLER, "ONCE UPON A TIME IN BRUSSELS"

Kan u zich even voorstellen en uw professioneel traject schetsen?

Mijn naam is Virginie Muller. Ik ben 30 jaar oud en behaalde een licentiaat geschiedenis en een masterdiploma in cultureel beheer. Bij het verlaten van de universiteit had ik geen welbepaalde beroepsrichting voor ogen. Ik heb eerst voor mijn vader gewerkt, een begrafenisondernemer. Deze eerste beroepservaring heeft me heel wat bijgebracht voor wat later zou volgen. Ik heb namelijk alle evenementiële en organisationele aspecten van het beheer van een onderneming ontdekt. Vervolgens, nadat mijn vader zijn activiteiten een andere richting had gegeven, bevond ik me opnieuw op mijn vertrekpunt. Ik heb verschillende uitzendopdrachten vervuld en kreeg daarna een job bij de radiozenders NRJ en Nostalgie. Het is op dat ogenblik dat het idee van "Once Upon a Time in Brussels" in mij is opgekomen.

Wat omvat uw project?

"Once Upon a Time in Brussels" biedt geleide bezoeken aan die verschillen van de klassieke en themaparcours. De voorgestelde trajecten vormen een globaal bezoek en beperken zich niet tot een welbepaald thema. Daardoor kan men zich aanpassen aan de bezoeker, kan men de zaken in hun context plaatsen en een ander beeld van de stad schetsen.

Het ander origineel aspect van dit project ligt in het gebruik van een elektrische fiets. Het betreft een verplaatsingsmiddel waarmee men bezoekers zonder veel inspanningen op plaatsen kan brengen die zij anders niet zouden hebben bezocht. Elk bezoek duurt ongeveer 4 uur, en bij aanvang wordt het gebruik van een elektrische fiets uitgelegd. De helft van de tijd wordt besteed aan het verstrekken van uitleg, de andere helft aan de verplaatsingen.

Als geschiedkundige die bezeten is van Brussel wist ik welke plaatsen ik wilde laten ontdekken en had ik al snel een idee van de inhoud die ik aan de bezoekers zou meegeven. De grote uitdaging is daarentegen het uittekenen van reiswegen geweest die de verschillende bezoeken omvatten en zo aangenaam mogelijk zijn voor de fietsers. Ik ben begonnen met een parcours dat me welbekend was en heb terzelfder tijd twee andere reiswegen uitgestippeld, waarvan een reisweg voor de winter.

Hoe kwam u op het idee?

Het idee van « Once in Brussels » is in twee stappen in mij opgekomen. In mei 2011 had ik als het ware een revelatie. Ik had een teambuildingsessie georganiseerd voor een dertigtal medewerkers van Radio Nostalgie, en tot de activiteiten, die ik had geselecteerd, behoorde een originele ontdekkingsstocht door Parijs met een elektrische fiets. Tijdens het parcours overviel me een groot gevoel. Zonder het erover te hebben, hadden de financiële directrice, die ik goed kende, en ik dezelfde ingeving. Ze zei me dat ik hetzelfde moest organiseren te Brussel. Het is op dat ogenblik dat ik wist dat ik een gelijkaardig project moest lanceren in mijn stad. In de loop van de volgende zomer raakte ik bovendien enigszins uitgekeken op mijn job die nochtans volledig overeenstemde met mijn opleiding. Ik heb daarop beslist dat het ogenblik was aangebroken en heb eind september 2011 de grote stap gezet.

De voorbereidingen hebben ongeveer twee maanden gevegd want ik wilde de zaken onmiddellijk

goed en in goede orde verrichten. Mijn diploma in cultureel beheer diende als basis : ik had reeds een bedrijfsplan opgesteld en boekhouding gedaan. Ik ben mijn opzoekingen gestart op het internet. Vervolgens heb ik me tot het BAO gericht opdat zij mij zouden helpen zoeken naar een begeleidende structuur. Op hun aanraden heb ik me gericht tot ILES in Schaarbeek, want zij hebben ervaring met de begeleiding van culturele projecten. Ik heb eveneens opleidingen gevolgd om mijn Engels te verbeteren en te leren hoe men een website creëert.

In november en december 2012 heb ik me toegelegd op de basis van het project, met de realisatie van een marktstudie en een bedrijfsplan. Ik heb de nodige zorg besteed aan mijn analyses, met name op het vlak van de concurrentie, de doelgroepen, enz. Ik wilde namelijk zeker zijn dat mijn project een kans op slagen had. Vervolgens heb ik meer praktische aspecten geregeld, zoals het vinden van fietsen en een plaats om me te vestigen.

Welke moeilijkheden heeft u ervaren bij het opstarten van uw project?

Over het algemeen heb ik nooit grote problemen ervaren. Het moeilijkste was uiteindelijk het vinden van een verkoper van elektrische fietsen die belangstelling toonde voor mijn project. Ik zocht eigenlijk meer een partner dan een verkoper, iemand waarin men vertrouwen kon hebben, die de tijd zou nemen om me de kleine dingen aan te leren... Dit heeft tijd gekost. Uiteindelijk vond ik wat ik zocht bij Cycles Devos. Het was geen kleine onderneming, maar het contact en de dienstverlening zijn op maat van de klant. Zij hebben de tijd genomen om zich voor het project te interesseren. Ze zijn trouwens de enigen die me vragen hebben gesteld over de trajecten en de duur van de bezoeken teneinde me aangepast materieel aan te bieden dat hiertegen opgewassen zou zijn.

Ook de financiering is geen sinecure gebleken. Ik heb eerst mijn bedrijfsplan voorgelegd aan het Participatiefonds, maar het werd geweigerd. Ik heb niet goed hun argumenten begrepen, met name toen ze me meedeelden dat mijn project de concurrentie zou aangaan met de dienst Villo. Ik heb me vragen gesteld, maar kreeg uiteindelijk een goed onthaal bij de banken.

Ik ben over het algemeen zeer tevreden over de structuur die mijn project heeft omkaderd. Deze heeft zich aangepast aan mijn ritme en heeft me toegelaten om verschillende tussenkomsten te genieten : een gewestelijke premie voor advies n.a.v. de oprichting van de website, voor de marketing en communicatie, en een premie voor groene investeringen met het oog op de aankoop van de fietsen. Dit alles heeft mijn project op de sporen gezet en heeft me toegelaten om de eerste 6 maanden te overbruggen. Ik begrijp niet dat mensen me zeggen dat men ondernemers niet helpt bij de lancering van hun activiteit : men kan immers terecht bij begeleidingsstructuren die gratis werken, men kan een werkloosheidsvergoeding ontvangen tijdens de eerste maanden na de lancering, er bestaan verschillende gewestelijke premies, beurzen, en ga zo maar door.

Wanneer heeft u "Once in Brussels" gelanceerd?

Ik ben gestart op 1 juni 2012. Ik had er echt zin in en wilde de eerste zijn met het concept van elektrische fietsen. Ik had onmiddellijk klanten en zij waren tevreden. Mijn bezoeken stonden op punt,

ik heb deze niet echt moeten herwerken. Toch kwam ik tot de vaststelling dat "Once in Brussels" niet snel genoeg zou lopen om me een financiële autonomie te garanderen. Ik heb dan ook moeten bijpassen met uitzendwerk. Ik vond een deeltijdse opdracht van 24 uur per week, en heb dit werk gedaan van januari tot oktober 2013. Dit volstond want vanaf dan financierde Once in Brussels zichzelf.

2013 was een sportief jaar: van mei tot september – tijdens de zomer – heb ik ongeveer 70 uren per week gewerkt. Ik heb dit volgehouden dankzij mijn enthousiasme voor het project. Wanneer ik geen fietstochten of uitzendarbeid verrichtte, moest ik aan communicatie doen voor het project. Aan dit aspect had ik immers het minste gewerkt. Na het zomerseizoen zat ik er ongeveer door, maar in oktober 2013 werd ik beloond, toen een klant me vertelde dat ik was opgenomen in de nieuwe gids van de Routard die zopas was verschenen. Dit was het beste nieuws dat ik kon krijgen! Ik vermoed dat tevreden klanten berichten hebben gestuurd naar de Routardgids om me aan te bevelen. Dat heeft de zaken veranderd : de maand oktober is mijn beste maand geweest sedert de opening. Ik kreeg meer dan 70 klanten over de vloer. Ik ben gestopt met uitzendwerk te doen want het werd stilaan onmogelijk.

Waar staat u vandaag?

De vorige winter is kalm verlopen, en ik nam vakantie in januari en februari. Vanaf maart namen de activiteiten fel toe en ik heb een zeer goed jaarbegin gehad. Mijn zakencijfer is verdrievoudigd t.o.v. van het jaar tevoren. Toch had ik niet veel geld om te investeren en heb een beurs aangevraagd bij Village Finance. Dit zijn beurzen voor voltijdse zelfstandigen die gevestigd zijn in prioritairere interventiezones. Ik heb hiertoe een geactualiseerd bedrijfsplan ingediend, en kreeg de beurs.

Dit geld laat me toe om een jaar of twee te winnen bij de ontwikkeling van het project. Zo heb ik twee bijkomende fietsen kunnen aanschaffen, kantoormaterieel, meubelen voor het onthaal van de klanten en een koelkast voor dranken. Deze beurs heeft bovendien de kosten van een advocaat betaald voor de deponering van mijn handelsmerk en de rechten op afbeeldingen. En vooral, ik ga opnieuw kunnen investeren in mijn internetsite.

Wat zijn de volgende uitdagingen?

Graag zou ik aan mijn project een betere routine geven. Tot nu was ik 7 dagen op 7 open, en vanzelfsprekend elk weekeinde. Momenteel probeer ik om één dag per week vrij te nemen. Ik zal zeer binnen-

kort aankondigen dat ik sluit op woensdag. Het project is nu in een tweede fase getreden.

Ik ben inmiddels twee en een half jaar bezig en ik moet vaststellen dat mijn activiteit voor particulieren niet op dusdanige wijze zal kunnen groeien dat deze me een aangenaam leven en financiële zekerheid zal bieden. Ik denk dat ik iets anders zal moeten creëren, partnerships zal moeten zoeken, dat ik mijn activiteiten zal moeten richten op teambuilding, en dat ik grotere groepen zal moeten begeleiden, ook al betekent dit dat ik de fietsen achterwege moet laten. Ik zal mijn ontwikkelingsmogelijkheden onderzoeken en nieuwe dingen voorstellen voor 2015. De beurs, die ik heb ontvangen, zal me toelaten om me hierop toe te leggen.

Bent u tevreden over het werk van de toeristische instanties te Brussel ?

Vooraleer mijn project te lanceren, ben ik te rade gegaan bij Visitbrussels want ik wilde er zeker van zijn dat mijn project een toekomst had. Zij waren nu eenmaal het best geplaatst om me advies te verlenen. De contacten waren uitstekend en ik kreeg de nodige informatie via hun internetsite. Visitbrussels is een betrouwbare partner, maar niet meer.

Wat betreft geleide bezoeken, werkt Visitbrussels op basis van een thema en een agenda. Hun volledige communicatie is hierop gebaseerd. Welnu, ik bied een globaal bezoek aan en ik ben elke dag beschikbaar, dus ik ben overal en nergens. Men ziet mij niet. Indien zij mij bijvoorbeeld een mailing sturen met de geleide bezoeken van de week, dan vind men er mij niet in terug. Ik doe namelijk geen art deco op dinsdag en art nouveau op woensdag. Ik ben hierover niet ontstemd, want in werkelijkheid is het mijn project dat atypisch is. Ik vraag niet dat zij hun hele concept herzien om zich aan mij aan te passen.

Ik vind daarentegen dat er een probleem is met hun organisatie. Ondanks hun inspanningen, stemt hun werking niet overeen met de realiteit van de culturele sector. Zo bestaat hun team tijdens de weekeindes uitsluitend uit studenten. Ik ken het personeel dat werkzaam is tijdens de week en heb hen uitgenodigd om samen met mij een bezoek te verrichten. Zij zijn zeer professioneel en ik ben ervan overtuigd dat zij mijn naam doorgeven aan toeristen die belangstelling tonen voor mijn diensten. De kwaliteit van het onthaal met de studenten is niet dezelfde want het team kent een aanzienlijk verloop en deze studenten bezitten niet zoveel kennis. Zij hebben de neiging om basisinformatie te verstrekken. Ik denk dat Visitbrussels ook voor de weekeindes bekwaam personeel zou moeten aanwerven. Weekeindes zijn in onze sector immers cruciale periodes.

20 jaar van de Raad

In het kader van het 20-jarig bestaan van de Raad hebben Brusselse jongeren zich aan het sociaal overleg gewaagd door deel te nemen aan een rollenspel, waarbij ze "gecoacht" werden door ervaren leden van de Raad. Dit overleg had betrekking op de mobiliteit tegen het jaar 2040 en heeft tot een advies geleid. Dit advies werd tijdens de voormiddag van de viering op 13 oktober 2014 officieel door de Jongerenvoorzitster aan twee Ministers overhandigd. Voor ons Tijdschrift getuigen twee Brusselse jongeren over hun ervaringen.

Mijn naam is Fatimah Al Hilou en ik studeer Sociaal-Economische Wetenschappen.

Ik heb meegedaan aan het 20-jarig rollenspel van de ESRBHG, en het was een heel erg unieke ervaring. Ik werd verkozen tot voorzitter, en heb mee kunnen maken hoe de ESRBHG ongeveer werkt. Zo hebben wij een beleid aangepast en mocht ik het in het Brussels Parlement overhandigen aan minister-president Rudi Vervoort en minister Didier Gosuin. Dit was niet alleen voor mij, maar ik denk ook voor de anderen, interessant, aangezien wij ons in de schoenen van de werkgevers en de werknemers moesten begeven. Het was zelfs moeilijk voor mij, als voorzitter, om te proberen om zo neutraal mogelijk te blijven en geen van beide kanten mocht voortrekken. Het is goed dat jongeren hierbij betrokken werden, vooral aangezien het over mobiliteit ging.

Mobiliteit is een belangrijk onderwerp, voor zowel de jongeren als de ouderen, en het gaat uiteindelijk om onze toekomst. Wij, de jongeren die aan dit project mochten deelnemen, stonden voor twee dagen in de schoenen van iedereen die aan het beleid rond mobiliteit heeft gewerkt. Op die manier konden wij ook vergelijken hoe de ouderen en de jongeren over de toekomst nadachten, en gek genoeg zaten wij alleen op dezelfde lijn wat betreft mobiliteit. Wij hadden allen dezelfde visie, en dit zag je ook aan het beleid.

Ik wil iedereen graag nogmaals bedanken voor de hele begeleiding die wij, de jongeren, van de sociale partners hebben gekregen, en hopelijk worden de jongeren in de toekomst vaker betrokken bij zulke "activiteiten". Tenslotte *"The foundation of every state is the education of its youth"* (Dio-genes)

Ik ben Samuel Hus en ik studeer Politieke wetenschappen.

Aangetrokken door het thema mobiliteit besliste ik om deel te nemen aan de activiteit die de economische en sociale raad organiseerde voor haar 20ste verjaardag. Mobiliteit is een heel toegankelijk en interessant thema waar ieder van ons dagelijks mee geconfronteerd wordt. Mobiliteit is ook geen vast gegeven, kijk maar naar elke andere stad die een persoonlijke uitwerking van zijn mobiliteit heeft afhankelijk van reliëf, beschikbare ondergrondse infrastructuur, mentaliteit,... Veel stof tot discussie.

De simulatie van het sociaal overleg tussen jongeren was voor mij een zeer leer volle ervaring. In de workshop zag ik enerzijds hoe sociaal overleg

in zijn gang gaat, daarnaast heb ik mezelf kunnen verdiepen in een standpunt dat mij nog niet bekend was. Als volbloed socialist en student kon de bank van de werkgevers niet veel van mijn inleving genieten. Dit veranderde echter nadat ik mij had verdiept in standpunten van onder andere BECI (vakbondsorganisatie). Standpunten die even redelijk zijn in hun eigen logica als diegene die bij de werknemers circuleren. Al gauw begon ik bij mezelf te wikken en te wegen en mijn eigen standpunt bij te schaven.

De workshop heeft mij de noodzaak van sociaal overleg bijgebracht en de grote meerwaarde die een gemeenschappelijk gebalanceerd standpunt heeft.

De instapstage: een eerste balans

Het gebrek aan beroepservaring is één van de redenen die werkgevers aanhalen om hun terughoudendheid tegenover het aanwerven van jongeren te verklaren. Om die reden heeft de federale Regering zich in 2012 ertoe verbonden om jaarlijks 10.000 plaatsen voor instapstages in een onderneming (ISO) te creëren, om zo laag of gemiddeld geschoolde jonge werkzoekenden die de school verlaten een eerste bezoldigde beroepservaring te bieden, en om aan de hand van een opleiding op het terrein hun bekwaamheden te versterken⁽¹⁾. In het Brussels Gewest zijn er 1.650 dergelijke stageplaatsen, die jaarlijks grotendeels door de RVA worden gefinancierd. Ongeveer anderhalf jaar nadat de ISO-voorziening in het Brussels Gewest effectief werd ingesteld, maakt dit artikel er een eerste cijferbalans van op.

In maart 2013 heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de nieuwe regelgeving betreffende de ISO een vaste vorm gegeven⁽²⁾. Voor de Nederlandstalige werkzoekenden richt Actiris zich naar de regels die in Vlaanderen worden toegepast.

Een ISO duurt minimum 3 maanden en maximum 6 maanden en richt zich tot de niet-tewerkgestelde werkzoekenden die bij Actiris zijn ingeschreven en van wie de inschakelingstage minstens zes maanden door de RVA niet negatief werd geëvalueerd. De Franstalige stagiair moet minder dan 30 jaar zijn en houder zijn van ten hoogste het getuigschrift van het hoger secundair onderwijs (GHSO), terwijl de Nederlandstalige stagiair minder dan 25 jaar moet zijn en houder van ten hoogste het getuigschrift van het lager secundair onderwijs (GLSO).

De werkgever moet de stagiair een maandelijkse vergoeding van 200 euro uitkeren. Tevens zal deze een stagevergoeding van 26,82 euro per dag ontvangen, ten laste van de RVA.

Iets meer dan een jaar na de invoering van de ISO in het Brussels Gewest, kan er een eerste balans worden opgemaakt op basis van cijfers die Actiris en Bruxelles Formation hebben verstrekt.

De instapstages in het Brussels Gewest in enkele cijfers

Sinds de lancering van de ISO-voorziening in het Brussels Gewest in juni 2013 werden er meer dan 609 ISO-overeenkomsten afgesloten voor 605 afzonderlijke stagiairs in 247 ondernemingen⁽⁴⁾.

Tabel 1 geeft een uitsplitsing van deze cijfers per jaar en per gender. Van de 1.650 jaarlijks voorziene ISO werden er 163 overeenkomsten tussen juni en december 2013 afgesloten, tegenover 442 tussen januari en september 2014. De sterk verschillende cijfers van 2013 kunnen worden geïnterpreteerd als zijnde een nieuwe voorziening die de werkgevers en werkzoekenden nog moeten leren kennen. Dit lijkt trouwens te worden bevestigd wanneer men de cijfers van 2014 ziet. Anderzijds stelt men een lichte mannelijke oververtegenwoordiging vast, waarbij het aandeel mannen over de hele periode 55% bedraagt, tegenover 45% vrouwen.

Tabel 1: Aantal afgesloten ISO-overeenkomsten (juni 2013 tot september 2014)

Periode	Mannen (%)	Vrouwen (%)	Totaal
2013 (juni tot december)	94 (57,7)	69 (42,3)	163
2014 (januari tot september)	239 (54,1)	203 (45,9)	442
Totaal (juni 2013 tot september 2014)	333 (55,0)	272 (45,0)	605

Bron: Bruxelles Formation

Tabel 2 geeft verduidelijkingen over de leeftijdsklassen en het studieniveau van de stagiairs. Een grote meerderheid van de stagiairs is jonger dan 25 jaar (meer dan 86% van de gevallen).

Tabel 2: Uitsplitsing van de ISO per leeftijdsklasse en per studieniveau

Leeftijdsklasse	2013 (%)	01/01 tot 08/09/2014 (%)	Totaal (%)
Minder dan 25 jaar	144 (88,3)	379 (85,7)	523 (86,4)
25-30 jaar	19 (11,7)	63 (14,3)	82 (13,6)

Bron: Bruxelles Formation

Tabel 3 specificeert de uitsplitsing van de stagiairs per studieniveau. Het is een treffende vaststelling dat voor de volledige beschouwde periode, meer dan de helft van de stagiairs over een buitenlands diploma beschikt dat (nog) niet in de Federatie Wallonië-Brussel is erkend. Dit resultaat gaat waarschijnlijk voor een deel samen met de problematiek van de behandeling van de gelijkstellingsaanvragen die in de Federatie Wallonië-Brussel worden ingediend. Daarna komen de houders van een GHSO (26%) en van een GLSO (17,5%). Er werd ook een geval van diploma van het lager onderwijs geïnventariseerd.

Tabel 3: Uitsplitsing van de ISO per studieniveau

Studieniveau	2013 (%)	01/01 tot 08/09/2014 (%)	Totaal (%)
Lager	1 (0,6)	0 (0,0)	1 (0,0016)
Lager secundair	20 (12,3)	86 (19,5)	106 (17,5)
Hoger secundair	24 (14,7)	134 (30,3)	158 (26,1)
Studies in het buitenland (zonder gelijkstelling)	118 (72,4)	222 (51,2)	340 (53,2)

Bron: Bruxelles Formation

(1) Voor meer inlichtingen over de ISO-voorziening kunt u de volgende websites raadplegen : <http://www.actiris.be>, <http://www.bruxellesformation.be> en <http://www.vdab.be>.

(2) Besluit 2013/128 van het College van de FGC tot wijziging van het besluit van de Executieve van de Franse Gemeenschap van 12 mei 1987 betreffende de beroepsopleiding.

(3) Een werkzoekende mag maximaal twee instapstages volgen bij twee verschillende werkgevers voor een totaal van maximum 6 maanden.

(4) Bron : Bruxelles Formation.

De activiteitensectoren waarin het meest een beroep op ISO wordt gedaan, zijn voor 2014 de administratieve beroepen met 120 afzonderlijke stagiairs, gevolgd door handel en verkoop (104 afzonderlijke stagiairs), horeca en toerisme (69 afzonderlijke stagiairs), reiniging (66 afzonderlijke stagiairs), gezondheid en maatschappelijk welzijn (34 afzonderlijke stagiairs) en het bouwwezen (13 afzonderlijke stagiairs).

De top 7 van ondernemingen die in 2014 ISO gebruikten, wordt gevormd door Net Brussel (68), de Stad Brussel (36), Blokker (26), de RVA (22), C&A (15), Match (12) en de Rtbf (10), hetzij in hoofdzaak overheidsbedrijven en de grote distributie. In 88% van de gevallen is de onderneming in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gevestigd, tegenover 10% in het Vlaams Gewest en 2% in het Waals Gewest.

Wat het voltooiën van de overeenkomsten betreft, werd iets meer dan 16% van de 609 ISO niet beëindigd (29,7% in 2013, 11% in 2014). Er worden hiervoor verschillende redenen aangehaald: de stagiair past niet voor de functie in ongeveer 29% van de gevallen, is teveel afwezig of geeft het op (22,5%), heeft werk gevonden (21,25%), heeft medische of financiële problemen (15%), heeft studies of een opleiding hervat (7,5%) of krijgt te maken met een sluiting van de onderneming (5%).

Op basis van de cijfers van Actiris is ook de verdeling van de ISO per omvang van de onderneming beschikbaar. Zo stelt men vast dat 42% van de overeenkomsten in KMO's (0 tot 50 werknemers) wordt afgesloten, tegenover 50% in de grote ondernemingen (meer dan 50 werknemers). De zeer grote ondernemingen (meer dan 1.000 werknemers) hebben via deze voorziening voor 37,5% van het totaal aangeworven. Tot slot noteren we dat 8% van de overeenkomsten werd afgesloten in ondernemingen waarvan de omvang niet werd verduidelijkt of onbekend is.

Tot slot kan er een vlugge vergelijking met de andere twee Gewesten worden gemaakt, op basis van de cijfers waarover we momenteel beschikken. Deze cijfers zijn niet afdoend, maar laten het niettemin toe om zich een eerste idee te vormen van de start van de ISO-voorziening bij onze burens. In 2013 heeft de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling (VDAB) 589 ISO afgesloten en in 2014 466, hetzij respectievelijk 13,2% en 10,5% van het jaarlijks totaal dat het Vlaams Gewest ten deel valt (4.450). De Forem heeft dan weer in 2013 59 ISO afgesloten, tegenover 232 van begin januari tot eind maart 2014, hetzij respectievelijk 1,6% en 6,2% van het jaarlijks totaal van ISO die in het Waals Gewest worden gefinancierd (3.760). Wat het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft (ADG) betreft, werden er in 2013 9 ISO afgesloten en 54 in 2014, wat goed is voor respectievelijk 6,4% en 38,6% van de 140 ISO van de Duitstalige Gemeenschap. Vanuit een louter kwantitatief oogpunt (voor het ogenblik staan we niet stil bij de kwaliteit van de instapstages), kunnen we besluiten dat het Brussels Gewest zich vrij vlug van deze nieuwe stagevoorziening meester heeft gemaakt.

Tabel 4: Aanbod van ISO-plaatsen per Gewest

	Periode	Aantal	Totaal
VDAB	2013	589	1.055
	2014 (tot juli 2014)	466	
Bruxelles Formation	2013	165	609
	01/01/2014 – 31/03/2014	444	
Le Forem	2013	59	291
	01/01/2014 – 31/03/2014	232	
ADG	2013	9	63
	01/01/2014 – 31/08/2014	54	

Bron: Synerjob

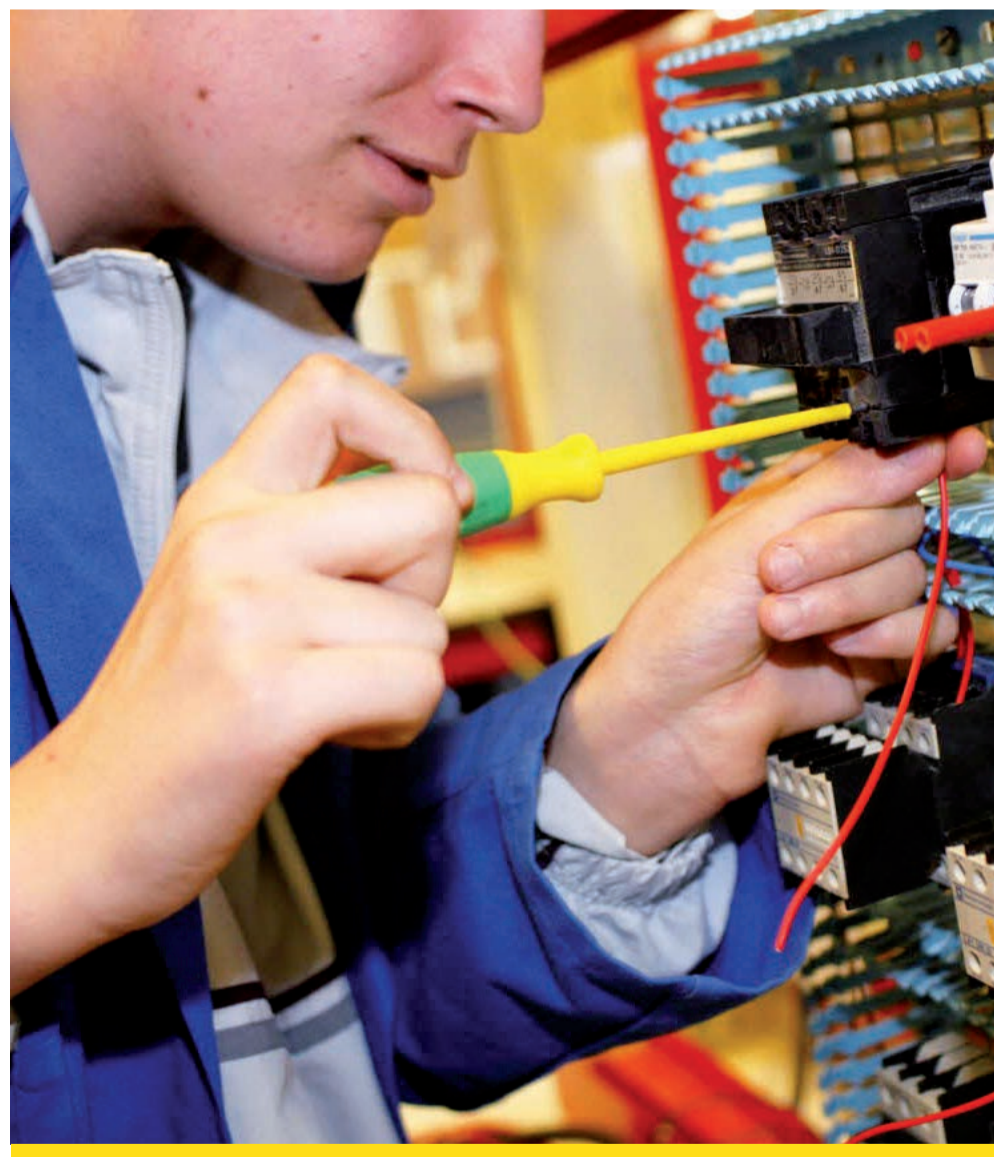
Besluit

De ISO-voorziening ging in 2013 rustig van start. In zeven maanden werd 10% van de op jaarbasis voorziene ISO ingevuld. Dit cijfer bereikt ongeveer 27% over de eerste negen maanden van 2014. Men stelt dus wel degelijk een groei van het aantal afgesloten overeenkomsten vast.

De cijfers van Bruxelles Formation tonen aan dat een niet te verwaarlozen aantal stagiairs hun opleiding hebben onderbroken omwille van het feit dat ze intussen werk hebben gevonden (21,25%). Bovendien zou volgens Actiris ongeveer 30% van de jongeren die aan een ISO hebben deelgenomen, daarna een baan hebben gevonden. Het is echter waarschijnlijk nog wat te vroeg om, op basis van deze cijfers, definitieve besluiten te trek-

ken aangaande de impact van deze voorziening op de tewerkstelling van jonge werkzoekenden.

De sociale partners wil zich betrekken bij de operationalisering van de ISO, om ervoor te zorgen dat er kwaliteitsvolle stages ter beschikking worden gesteld. In dit opzicht hebben ze het voornemen om een omkadering en een opvolging voor de tenuitvoerlegging van de ISO in het Brussels Gewest voor te stellen, om zo kwaliteitsvolle stages ten behoeve van jongeren te bevorderen. Hier toe zal er met de bevoegde tewerkstellings- en opleidingsoperatoren van het Gewest worden samengewerkt. De resultaten van deze werkzaamheden zullen in een volgend tijdschrift van de Raad worden gepubliceerd.

Buitengewone Sociale Top

Op initiatief van de Minister-president van het Brussels Gewest zijn op 10 oktober 2014 Regeringsleden en sociale partners bijeengekomen tijdens de eerste buitengewone Sociale top van deze nieuwe legislatuur, om het startsein te geven van de strategie 2025 die de economie en de tewerkstelling van de Brusselaars een nieuwe dynamiek moet verlenen, alsook om een aantal prioritaire beleidswerpen voor het eerste jaar van deze nieuwe legislatuur vast te stellen.

Kort na zijn aanstelling als Minister-president van de vorige Regering had Rudi Vervoort in de lente van 2016 een eerste buitengewone Sociale top (BST) bijeengeroepen, waarin leden van de gewestelijke executieve en Brusselse sociale partners werden verenigd om de concrete jaarlijkse prioriteiten en doelstellingen op het vlak van tewerkstelling en opleiding vast te stellen, samen met duidelijk omliggende begrotingen en termijnen. Deze BST van 2013 blies de Brusselse New Deal⁽¹⁾ nieuw leven in en spitste zijn krachten voor de laatste maanden van de legislatuur toe op drie hoofddassen:

1. De aanmaak van instrumenten en maatregelen om de tewerkstelling van Brusselaars te bevorderen ;
2. De uitbreiding van het vormingsaanbod, het aantal stageplaatsen en de eerste beroepservaring ;
3. Ondersteuning van de economische activiteit met een groot potentieel aan werk voor Brusselaars.

De positieve resultaten, zoals het opstarten van de Jongerenegarantie, het Actieplan « Brusselaars in de ambtenarij » en het meerjarig vormingsplan, hebben de Regering ertoe aangezet om de nieuwe legislatuur op een gelijkaardige basis aan te vatten.

De sociaaleconomische uitdagingen waaraan het Brussels Gewest het hoofd moet bieden, evenals de overheveling van nieuwe bevoegdheden, vereisen de uitstippeling van een strategie die de termijn van een legislatuur overschrijft. Daarom hebben de Regering en de Brusselse sociale partners zich tijdens de BST van 10 oktober 2014 ertoe verbonden om de Brusselse economie een nieuwe dynamiek te verlenen, aan de hand van wat voortaan de strategie 2025 zal heten.

De strategie 2025

De gewestelijke beleidsverklaring voorzagt dat *“Regering zich in het begin van 2015 en in samenspraak met de Alliantie Werk-Opleiding zal toeleggen op de vastlegging van een toekomstige strategie tegen de horizon van 2025 aan de hand van een methode op grond van concrete en ambitieuze doelstellingen met het oog op een nieuwe economische dynamiek in Brussel”*.

De strategie 2025 legt de nadruk op twee assen : de as economie - werk die van Brussel de Belgische en Europese hoofdstad van de ondernemingsgeest en innovatie zal maken, en de as werk

- opleiding die de paradox van de Brusselse economie zal aanpakken, volgens dewelke Brussel tot de rijkste Europese regio's in termen van BBP per inwoner behoort en terzelfder tijd één van de hoogste werkloosheidsgraden heeft. Deze beide assen zullen de grote werkerterreinen vaststellen die tijdens deze legislatuur ten uitvoer moeten worden gelegd en zullen vanaf 2015 in overleg met de sociale partners in het Brussels Economisch en Sociaal Overlegcomité (BESOC) worden aangenomen.

De prioriteiten waaruit deze beide assen bestaan, zullen vervolgens worden opgenomen in “stapenplannen”, die jaarlijks zullen worden opgevolgd in het BESOC en in het uitgebreide BESOC wanneer er communautaire aangelegenheden zullen worden behandeld. Aan het begin van elk jaar zullen de sociale partners en de Regering tijdens een BST vóór de opening van het parlementaire jaar de nieuwe prioriteiten vaststellen, aan de hand waarvan de doelstellingen van de strategie 2025 zullen kunnen worden behaald.

De BST van 10 oktober 2014 heeft dus het startsein gegeven voor de strategie 2025 en het stappenplan vastgelegd voor de beleidswerpen die tijdens het eerste jaar van deze legislatuur prioritaire aandacht moeten krijgen. De prioriteiten omvatten meer bepaald:

- de rationalisering van de opdrachten van de verschillende instellingen die actief zijn op het economische beleidsdomein ;

- de goedkeuring van een Small Business Act ten behoeve van de KMO's en ZKO's ;
- de evaluatie van de economische steunmaatregelen voor de ondernemingen, waarbij er aan enkele maatregelen voorwaarden zullen worden gekoppeld in verband met tewerkstelling, plaatsen voor stagiairs en opleiding ;
- de goedkeuring van een alliantie werk-opleiding die streeft naar de creatie van een op voorhand vastgesteld aantal banen, begeleidingen, opleidingen, tewerkstellingen en stages (IBO, instapstages, alternerende stages, ...) ;
- de verdere uitvoering van de Jongerenegarantie ;
- de uitwerking van een uniek stagekader voor het Gewest ;
- de ontwikkeling van een nieuw soort activiteitsbeleid om de middelen in de eerste plaats te herbestemmen voor de tewerkstelling van jonge werklozen, langdurig werklozen en laaggeschoolden ;
- de hervorming van het GECO-beleid ;
- de uitwerking van een nieuw kader voor de dienstencheques opdat deze laaggeschoolden en langdurig werklozen meer ten goede zouden komen.

De werkzaamheden zullen regelmatig en op basis van welbepaalde indicatoren binnen het Brussels Economisch en Sociaal Overlegcomité worden opgevolgd. De sociale partners verheugen zich over de werkwijze die de Brusselse Regering heeft voorgesteld en zijn nu al bereid om de vele sociaaleconomische uitdagingen aan te gaan waaraan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het hoofd moet bieden.

(1) Pact gesloten op 29 april 2011 tussen de gewestelijke Regering en de Brusselse sociale partners met als hoofddoel de versterking van de toegang van de Brusselaars tot werk.

Landbouw in de stad en in de rand van de stad

De Organisatie van de Verenigde Naties voor Voeding en Landbouw (FAO) definieert landbouw in de stad en in de rand van de stad als het kweken van planten en dieren binnen en in de omgeving van steden, waarbij er verschillende soorten levensmiddelen en producten die geen levensmiddelen zijn, moeten worden voortgebracht. Bovendien moet landbouw in de stad en in de rand van de stad ook bosbouw, evenals agrobosbouw⁽¹⁾ en kleinschalige aquacultuur⁽²⁾ insluiten.

Gelet op de snelle groei van de steden (volgens de WGO zal vanaf 2030 60% van de wereldbevolking in de stad wonen en zal deze verhouding in 2050 70% bedragen), zal in bepaalde gevallen de stedelijke voedselvoorziening complex kunnen blijken te zijn (in het bijzonder in de ontwikkelingslanden). Landbouw in de stad en in de rand van de stad is dus nu al een zeer belangrijk concept. En in de toekomst zal het nog belangrijker worden. In dit opzicht dient men te benadrukken dat deze landbouwvorm zich momenteel heel snel ontwikkelt. Wereldwijd doen 800 miljoen mensen aan dergelijke landbouw. Deze zouden ongeveer 15% van de levensmiddelen op de wereld produceren. Hoewel stadslandbouw vooral in ontwikkelingslanden terug te vinden is, worden er in de grootsteden van de geïndustrialiseerde landen steeds meer dergelijke initiatieven genomen. Zo schatte Berlijn enkele jaren geleden het aantal personen dat aan stadslandbouw doet, op 80 000⁽³⁾.

De voedingsmiddelen die de landbouw in de stad en in de rand van de stad voortbrengt, kunnen bijdragen tot een verbetering van de voedselveiligheid, in zoverre deze verser en voedzamer zijn gezien ze plaatselijk worden geproduceerd. Bovendien zijn de prijzen van deze producten con-

currend, omdat ze over korte afstanden worden vervoerd en minder moeten worden gekoeld (wat ook een positieve impact heeft op het energieverbruik en de uitstoot van broeikasgassen). Zo kan de landbouw in de stad en in de rand van de stad een sociale rol ten behoeve van stadsbewoners met lage inkomens vervullen, door hen in staat te stellen om hun voedingsuitgaven te verminderen. Anderzijds creëert deze landbouwvorm gediversifieerde banen die toegankelijk zijn voor vrouwen, jongeren (ook laaggeschoolde jongeren) en personen met een beperking. Bovendien laat de landbouw in de stad en in de rand van de stad het toe om bepaalde stedelijke afvalstoffen te recyclen, om groene gordels te creëren, om de veerkracht van de steden tegenover de klimaatverandering te versterken en om de biodiversiteit te verbeteren.

De ontwikkeling van de landbouw in de stad en in de rand van de stad stuit echter ook op bepaalde problemen. Eerst en vooral de beschikbaarheid en de kostprijs van de gronden. Dit probleem stelt zich in het bijzonder in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waar vrije en niet-verontreinigde ruimten felbegeerd zijn.

Voorts kan de stedelijke kleinteelt (kippen, bijen, ...) moeilijkheden op het vlak van openbare gezondheid of hygiëne veroorzaken. De dichtheid van de steden vergroot immers de gevaren op het vlak van openbare gezondheid en hygiëne, in zoverre ziekten, parasieten, ... er zich enerzijds sneller kunnen voortplanten en anderzijds plotsler en vaker in contact met de mens kunnen komen. Zo is de kans om in de omgeving van bijenkorven mensen tegen te komen die allergisch zijn voor bijensteken, groter in de stad dan op het platteland.

Overigens moeten de “stadskwekers” uiteraard dezelfde gezondheidsregels naleven als hun collega's “op het platteland”. Een groot deel ervan heeft echter niet dezelfde ervaring. Zonder de goede wil van de “stadskwekers” in twijfel te trekken, vormt dit gebrek aan ervaring toch een gezondheidsrisico waarmee men rekening moet houden (snel een ziekte opsporen, weldoordacht optreden bij eerste onrustwekkende signalen, ...). Bovendien dient men zich ervan te vergewissen dat het stedelijk aanbod aan dierenartsen de verdere ontwikkeling van de “stadskwekerij” volgt. Dit om te kunnen beantwoorden aan de behoeften/vereisten die met de aanwezigheid van nieuwe dieren in de steden samengaan. Tevens dient men aandacht te hebben voor het welzijn van deze dieren die in de stad worden gekweekt, met name door hen de nodige ruimte te bieden.

Tot slot dient men, gelet op de mogelijke schadelijkheden, toe te zien op een goede integratie van stedelijke landbouwprojecten in de wijken waarin deze zullen worden gevestigd.

Sinds meerdere jaren worden er in ons Gewest heel wat projecten op het vlak van stadslandbouw ten uitvoer gelegd. Het is onmogelijk om in het kader van dit artikel hiervan een uitputtende lijst op te maken. Deze projecten kunnen echter in 5 grote categorieën worden ondergebracht:

1. Het aanleggen van (private of openbare) moestuinen;
2. De ondersteuning van de oprichting van leer- en speelboerderijen;
3. De ondersteuning van de tenuitvoerlegging van economische activiteiten inzake voedselproductie in de stad ten behoeve van de markt (met name productieboerderijen);

4. De ondersteuning van de tenuitvoerlegging van vernieuwende projecten of technieken (moestuinen/kwekerijen op daken, stedelijke bijenteelt, verticale tuinen, “eetbare” parken,...);
5. Initiatieven om de Brusselaars opnieuw in contact te brengen met landbouw, met name via opleidingen van Leefmilieu Brussel (compostmeester, moestuinmeester,...);
6. Men dient te benadrukken dat de 4de as van de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu betreffende duurzame voeding een reeks maatregelen voorziet die de professionalisering van de stadslandbouw moet toelaten en aldus de mogelijkheden tot het scheppen van banen in deze sector moet concretiseren. Zo voorziet deze 4de as met name de ontwikkeling van vaardigheden en instrumenten, het opmaken van een inventaris van de beschikbare ruimten, de opleiding van geschoold personeel, de uitvoering van proefprojecten, de ondersteuning van de oprichting van productiebedrijven, steun aan vestiging, onderzoek en ontwikkeling,...

De nieuwe Brusselse Regering is zich bewust van het belang van deze nieuwe keten en is van plan om de ontwikkeling van de stadslandbouw voort te zetten. Ze bevestigt immers dat ze iedereen toegang wil geven tot de natuur, met name door stadslandbouw en stadsmoestuinen te valoriseren. Bovendien wil de Regering een beginsel van recht van voorkoop ten behoeve van het Gewest instellen bij elke verkoop van landbouwgrond, om er projecten inzake stadslandbouw, stadsmoestuinen en gedeelde tuinen te ontwikkelen⁽⁴⁾.

(1) Dit is een manier van landbouwontginning waarbij de aanplanting van bomen in culturen en weilanden wordt voorzien.

(2) FAO, <http://www.fao.org/urban-agriculture/fr/>

(3) Eric Duchemin, Fabien Wegmuller en Anne-Marie Legault, « Agriculture urbaine : un outil multidimensionnel pour le développement des quartiers », Vertigo - la revue électronique en sciences de l'environnement, Volume 10 nummer 2 | septembre 2010 (<http://vertigo.revues.org/10436>)

(4) Brusselse Regering, « ontwerp van meerderheidsakkoord 2014/2019 », bladzijden 80 en 81 (<http://be.brussels/files-nl/over-het-gewest/de-gewestelijke-bevoegdheden/regeerverklaring-2014-2019>)

De adviezen van de Raad

uitgebracht tussen 25 april en 19 september 2014

ECONOMIE / WERKGELEGENHEID

A-2014-045-ESR van 15 mei 2014

Operationeel Programma 2014-2020 van de Europese Structuurfondsen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

GOVERNANCE

A-2014-048-ESR van 28 mei 2014, bekrachtigd door de Plenaire zitting van 19 juni 2014

Initiatiefadvies betreffende de Governance in het kader van het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling.

INTERNATIONALE VERDRAGEN

A-2014-051-ESR van 11 augustus 2014 (schriftelijke procedure)

Voorontwerp van ordonnantie houdende instemming met het Protocol inzake toegang tot genetische rijkdommen en de eerlijke en billijke verdeling van voordelen voortvloeiende uit hun gebruik bij het Verdrag inzake biologische diversiteit, gedaan te Nagoya (Japan), op 29 oktober 2010.

LEEFMILIEU

A-2014-047-ESR

Concretisering van de transitie van België naar een koolstofarme maatschappij in 2050.

A-2014-044-ESR van 15 mei 2014

Voorontwerp van besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot regeling van de samenstelling en de werking van het comité van experts op het vlak van niet-ioniserende stralingen.

OVERHEID

A-2014-050-ESR van 19 juni 2014

Oprichting van het Brussels Agentschap voor Administratieve Vereenvoudiging.

RUIMTELIJKE ORDENING

A-2014-055-ESR van 19 september 2014

Bijzonder bestemmingsplan Zone 2 sector "Bezemschoek" van de gemeente Watermaal-Bosvoorde - wijziging.

A-2014-054-ESR van 19 september 2014

Bijzonder bestemmingsplan "Sint-Kwinten" van de Stad Brussel - wijziging.

A-2014-053-ESR van 19 september 2014

Bijzonder bestemmingsplan "Veronese" van de Stad Brussel.

A-2014-052-ESR van 19 september 2014

Bijzonder bestemmingsplan "Gasmeter" van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek - wijziging.

A-2014-046-ESR van 15 mei 2014

Initiatiefadvies betreffende het globaal ontwikkelingsproject "Slachthuizen".

SOCIAAL/ARMOEDE

A-2014-049-ESR van 19 juni 2014

Tweejaarlijks Verslag 2012-2013 over bestaansonzekerheid, armoede, sociale uitsluiting en ongelijke toegang tot de rechten.

U kan de volledige adviezen raadplegen op onze website : www.esr.irisnet.be

Initiatiefadvies betreffende de bevordering van de Brusselse export

Het Adviescomité voor de buitenlandse handel heeft sedert zijn oprichting een reeks initiatiefadviezen uitgebracht waarin concrete aanbevelingen worden geformuleerd die uitgaan van een inclusief proces waaraan alle betrokken actoren hebben deelgenomen. Deze kunnen leiden tot een verbetering van het afzet- en exportbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Van bij de aanvang van zijn werkzaamheden heeft het Adviescomité een proces gevoerd dat in de eerste plaats moet leiden tot de nodige coherentie tussen de logica van de verschillende publieke en private actoren, waarbij rekening wordt gehouden met de reële noden van de Brusselse ondernemingen, en deze van de ZKO en KMO in het bijzonder. Immers, een doeltreffend afzet- en exportbeleid vereist een globale benadering die bestaat uit in hoge mate gecoördineerde acties, teneinde het homogeen karakter ervan te verzekeren en de impact van de gevoerde opdrachten te verhogen.

Op 15 oktober 2014 bracht het Adviescomité een initiatiefadvies uit betreffende de bevordering van de Brusselse export. In dit advies formuleren de sociale gesprekspartners verbeteringsvoorstellen. Dit recent advies betreffende de Brusselse export onderzoekt de beschikbare opties die kunnen worden weerhouden om een dubbele doelstelling te verwezenlijken : een betere begeleiding van de Brusselse ondernemingen in het kader van hun strategie van internationalisering, evenals de bevordering van een economische dynamiek die vanzelfsprekend een bevoorrechte hefboom blijft voor het scheppen van banen te Brussel.

Het Adviescomité, dat kan bogen op de expertise en de sociaalprofessionele diversiteit van zijn leden, heeft in deze context een SWOT-analyse verricht teneinde operationele acties voor te stellen waarvan de toepassing een nieuw elan zou geven aan het exportbeleid.

De aanbevelingen geformuleerd door het Adviescomité zijn gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- een dynamisering van de relaties tussen de grote ondernemingen en de Brusselse KMO;
- een rationalisering van de financiële middelen door voorrang te geven aan de acties die een positief effect hebben op de economie en die bijdragen tot het scheppen van werkgelegenheid te Brussel;
- de oprichting van een centraal contactpunt op federaal vlak dat belast is met het onthaal van de buitenlandse delegaties en de gewesten moet inlichten over hun komst;
- de vereenvoudiging en beperking van het aantal administratieve procedures;
- de uitwerking van maatregelen die de exportgerichte KMO in de mogelijkheid stellen om deel te nemen aan de bestaande (publieke en private) clusters;
- de uitbouw van het systeem van "prospectoren";

- een uitbreiding van de synergiën tussen BIE en de andere Brusselse instellingen ten dienste van de ondernemers;
- de versterking van de twee programma's "Assistant Import Export" en "Brussels Young Exporters" voor jonge Brusselse werkzoekenden;
- de opstelling van een actieplan van BIE op basis van sectorale analyses;
- de aanwending van de beschikbare mogelijkheden om tussen de drie gewesten acties uit te werken die gericht zijn op de bevoegdheid "toerisme" die onlangs werd geregionaliseerd.

Het volledige advies kan worden geraadpleegd op de internetsite van de Raad: www.esr.irisnet.be.

INTERVIEW MET MEVROUW INÈS DE BIOLLEY

5 JUNI 2014

Het vrouwelijk ondernemerschap in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest : een unieke kans en een dubbele uitdaging

INÈS

de Biolley verzekert de coördinatie van het ondersteuningsplatform voor het vrouwelijk ondernemerschap bij impulse.brussels en is tevens bestuurder bij het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.

sels gewest en 31 % voor heel België en in de Europese Unie. Dit kleine verschil tussen de percentages voor het Gewest en voor heel België kan worden verklaard door de sterke toename van het aantal ondernemers van buitenlandse oorsprong te Brussel sedert de toetreding van nieuwe lidstaten in 2007. Vrouwelijke ondernemers zijn minder goed vertegenwoordigd onder deze nieuwkomers, en het aandeel zelfstandige vrouwen te Brussel ligt vandaag lager te Brussel (28 %) dan in Vlaanderen (33 %) en Wallonië (33 %).

De Raad: wat is het profiel van de vrouwelijke ondernemer te Brussel?

Inès de Biolley: zowel te Brussel als op Belgisch niveau vormt de lancering van een activiteit als ondernemer het voorrecht van personen met een diploma van het hoger onderwijs. Ongeveer 80 % van de vrouwen, die een onderneming oprichten in het Brussels gewest, bezitten een hoog opleidingsniveau, terwijl de vrouwen met een diploma van het hoger onderwijs nochtans slechts 39 % uitmaken van de vrouwelijke beroepsbevolking te Brussel. Een groot deel van deze bevolkingsgroep te Brussel – de laag- of gemiddeld opgeleide vrouwen – neemt bijgevolg maar weinig deel aan de oprichting van ondernemingen te Brussel.

Een specifiek kenmerk voor Brussel is het grote aandeel zelfstandigen met een andere dan de Belgische nationaliteit die onderworpen zijn aan de sociale zekerheid voor zelfstandigen. Achtentwintig procent van de vrouwelijke zelfstandigen te Brussel bezitten een vreemde nationaliteit. Het aandeel van de vrouwen in het totaal van de zelfstandigen die onderworpen zijn aan de sociale zekerheid varieert evenwel sterk al naargelang de nationaliteit : terwijl Duitse, Franse, Spaanse en Griekse vrouwen percentages halen die boven het gemiddeld percentage van de Belgische vrouwelijke zelfstandigen liggen, worden andere nationaliteiten gekenmerkt door een zeer beperkte vrouwelijke aanwezigheid onder de zelfstandigen. Zo is gebleken dat Poolse, Marokkaanse, Turkse, Portugese en Roemeense vrouwen duidelijk ondervertegenwoordigd zijn onder de Brusselse zelfstandigen.

Meer dan de helft van de Brusselse vrouwen met een zelfstandig beroep zijn actief in de sector van de vrije en intellectuele beroepen. Wat betreft de drie sectoren die meer dan 90 % uitmaken van de Brusselse zelfstandigen, stelt men vast dat het aandeel van de vrouwen bijzonder klein is in de handelssector in de brede zin van het woord (26 % tegen 33 tot 34 %), gelijkaardig aan Vlaanderen maar lager dan in Wallonië wat betreft de vrije beroepen (41 % tegen 45 % voor Wallonië) en bijna 10 % bedraagt in de industriële sector (tegen 12 % in Wallonië en 16 % in Vlaanderen).

De Raad: welke factoren vormen een rem op de ontwikkeling van het vrouwelijk ondernemerschap?

Inès de Biolley: de analyse van de hindernissen voor het vrouwelijk ondernemerschap wijst op het belang van het traditioneel model waarbij de vrouw wordt beschouwd als motor van het gezin. En ook al evolueren de mentaliteiten in dit verband, toch heeft deze opvatting van de rol van de vrouw een niet te verwaarlozen impact op de beroepsloopbaan van vrouwen en op de aantrekkingskracht door het ondernemerschap. Zij zullen dan ook vaak de neiging hebben om een stap achteruit te doen teneinde voorrang te geven aan de beroepsloopbaan van hun echtgenoot of partner. De positie van de vrouw binnen het gezin verschilt bovendien al naargelang de culturele oorsprong van het gezin waarin zij leeft.

Het vrouwelijk ondernemerschap wordt nog geconfronteerd met andere hindernissen:

- (1) Vrouwen hebben over het algemeen een grotere afkeer van risico's. Zij hebben de neiging om hun studies verder te zetten in richtingen die weinig gericht zijn op het nemen van economische en financiële risico's. Vrouwelijke ondernemers zijn bijgevolg minder geneigd dan mannen om risico's te lopen. Zelfvertrouwen heeft een rechtstreekse impact op de angst om te falen. Bij gelijke bekwaamheden vertonen mannen en vrouwen een verschillende benadering van hun kunnen om ondernemer te zijn en van de angst om te mislukken.
- (2) Vrouwen, die ondernemen, kunnen grotere moeilijkheden ondervinden om krediet te bekomen. Dat is te wijten aan het gebrek aan actieve vrouwelijke ondernemers waardoor kredietverstrekkers het moeilijker hebben om voor hen belangrijke waarden te beoordelen, zoals ervaring, financiële middelen, thesauriemiddelen, waarborgen. Ook de gezinssituatie kan het probleem nog versterken, in de mate waarin het feit dat men vrijgezel is, gescheiden moeder of werkzoekende wordt beschouwd als een element dat de instabiliteit en kwetsbaarheid verhoogt.

- (3) Vrouwelijke ondernemers stellen vast dat zij een gebrek vertonen aan specifieke opleidingen, in het bijzonder op financieel, juridisch en commercieel vlak, en inzake HR. Vijfenzeventig procent van hen wil zich beter vormen wat betreft deze materies.
- (4) Het gebrek aan modellen vormt een factor van non-valorisatie van het ondernemerschap. Vrouwelijke ondernemers worden te weinig in de verf gezet, en dit leidt tot de moeilijkheid als vrouw om zich te projecteren in een leven als ondernemer.
- (5) Vrouwen maken tenslotte minder gebruik van hun kennissenkring om te worden gesteund in hun project. Welnu, het netwerk van sociale en professionele contacten van de vrouwelijke ondernemers blijkt essentieel voor de oprichting en ontwikkeling van een onderneming.

De Raad: hoe moedigt het Brussels gewest het vrouwelijk ondernemerschap aan?

Inès de Biolley: door Impulse en het Brussels Werkgelegenheidsobservatorium te verzoeken om een studie te wijden aan het thema van het vrouwelijk ondernemerschap in het Brussels gewest, is het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zich terdege bewust geworden van het potentieel van de vrouwelijke ondernemers. Met de vraag om een platform "Women in business" op te richten dat gewijd is aan vrouwen die een onderneming willen oprichten of reeds als ondernemer actief zijn te Brussel, heeft de minister van Economie en Tewerkstelling deze evolutie ingezet. Andere initiatieven, zoals het platform bij Actiris voor vrouwen die hun terugkeer willen maken op de arbeidsmarkt komen dit project nog versterken. Om beter de verwachtingen en noden van de ondernemers te kennen, werden tijdens verschillende rondetafelgesprekken 37 concrete voorstellen opgesteld om komaf te maken met de remmen op het vrouwelijk ondernemerschap.

Een actieplan ter ondersteuning van (toekomstige) vrouwelijke ondernemers zal klaar zijn tegen 2015.

INTERVIEW AFGENOMEN DOOR FATIMA BOUDJAOUI

Het ondersteuningsplatform Women In Business

Groepeert 22 verenigingen die vrouwen, die ondernemen, begeleiden, opleiden en met elkaar in contact brengen.

De website www.womeninbusiness.be, de Facebookpagina en de discussiegroep Linked In maken het mogelijk om informatie uit te wisselen, op de hoogte te zijn van de nieuwste publicaties, video's, acties, opleidingen en studiedagen voor vrouwelijke ondernemers.

De prijs Women In Business van € 1.000

Beloont de twee beste eindwerken van de 2de graad over het vrouwelijk ondernemerschap in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De kandidaturen moeten worden ingediend tegen 30 september 2015. Er is bijgevolg nog tijd om een onderwerp te kiezen dat betrekking heeft op een vraagstuk in verband met het vrouwelijk ondernemerschap...

Reglement van de prijs WIB: http://www.womeninbusiness.be/?page_id=1195

De Raad: de cijfers betreffende de tewerkstelling van vrouwen zijn interpellierend. Kan u ons een samenvatting geven van de belangrijkste vaststellingen?

Inès de Biolley: het Brussels gewest kent sedert een tiental jaar een sterke toename van de actieve bevolking : in 10 jaar tijd is deze bevolkingsgroep toegenomen met 20 %, tegen 5 % in Vlaanderen en 7 % in Wallonië. Deze toename van de actieve bevolking vormt een belangrijke uitdaging voor het Brussels gewest.

Ongeveer de helft van de actieve Brusselse vrouwen hebben daadwerkelijk een job (49 %) als loontrekkende of zelfstandige. En ook al onderscheidt Brussel zich door een tewerkstellingsgraad bij de vrouwen die vergelijkbaar is met Wallonië (49 % tegen 52 %), deze ligt niettemin 12 % lager dan in Vlaanderen. De tewerkstellingsgraad bij de mannen ligt 10 % hoger dan bij de vrouwen, ongeacht het gewest.

De zelfstandige vrouwen vertegenwoordigen een zeer klein gedeelte van de actieve vrouwen te Brussel: slechts 5 % bezit het statuut van zelfstandige, met of zonder personeel. Het percentage voor de Brusselse mannen bedraagt 13 %, d.i. het dubbele van het percentage bij de vrouwen. Werkgevers met personeel in loondienst zijn bovendien zelden een vrouw : slechts 1 werkgever op 5 is een vrouw in het Brussels gewest.

De Raad: is de ondervertegenwoordiging van vrouwen bij de ondernemers eigen aan het Brussels gewest?

Inès de Biolley: de ondervertegenwoordiging van vrouwen onder de werkgevers is niet eigen aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit fenomeen kan eveneens worden vastgesteld op het Belgische niveau en op Europees vlak : het aandeel van de vrouwen onder de werknemers met een zelfstandig beroep bedraagt 28 % in het Brus-

De uitdagingen van de veroudering van de arbeidskrachten

VINCENT Vandenberghe is docent aan de UCL en onderzoeker aan het IRES¹.

De Raad: Wat is de echte uitdaging van de veroudering van de beroepsbevolking?

Vincent Vandenberghe: Het belangrijkste vraagstuk in de Belgische context is dat van de capaciteit van de arbeidsmarkt, met name deze van de privéondernemingen om meer oudere werkrachten tewerk te stellen en aan te werven. Internationale vergelijkingen wijzen uit dat deze capaciteit beperkt blijft in België: minder dan 25% van de personen in de leeftijdsgroep 60-64 jaar zijn aan het werk. Dat is heel wat minder dan elders (Scandinavische landen, Verenigd Koninkrijk, Duitsland...) en onvoldoende om tegen 2020 de Europese doelstelling te halen van een globale tewerkstellingsgraad van 75% voor de leeftijdsgroep 20-64 jaar. Een ander feit, dat minder bekend is, is het lage aantal personen van 50 jaar en ouder die door de Belgische ondernemingen worden aangeworven. Meer dan 85% zijn jonger dan 45 jaar. Het aandeel van de groep 55-65 jaar bedraagt 2%, en dat van de 50-55-jarigen haalt een percentage dat met moeite hoger ligt. Kortom, eens men de 50 jaar voorbij is, is er niet echt sprake meer van een arbeidsmarkt.

De Raad: Is de leeftijdsstructuur van het personeel in de bedrijven dezelfde in alle Europese landen? Wat verklaart de verschillen tussen de landen?

Vincent Vandenberghe: Alle Europese landen worden geconfronteerd met het fenomeen van de demografische veroudering, ook al zijn er natuurlijke nuances. Zo doet dit fenomeen zich sterker voor in Duitsland dan in Frankrijk. De veroudering komt tot uiting doorheen een regelmatige toename van het aandeel werknemers tussen 50 en 64 jaar in de ondernemingen. Maar de meeste afwijkingen tussen de landen kunnen worden verklaard door de ongelijke capaciteit om oudere werknemers aan het werk te houden. Deze capaciteit is zeer groot in de Scandinavische landen en zeer klein in landen zoals Frankrijk, Luxemburg en... België.

De Raad: In welke mate zal de relatie tussen loonniveau en leeftijd een impact hebben op de tewerkstellingsgraad van de oudste werknemers?

Vincent Vandenberghe: In een markteconomie kan de "vraag" naar werk – d.w.z. de neiging van werkgevers om een bepaald type van werknemers aan het werk te houden of aan te werven – worden beïnvloed door de hoge loonkosten. En we weten dat de loonkosten in België toenemen met de leeftijd, vooral bij de werknemers met een bediendenstatuut, en in bepaalde sectoren in het bijzonder. Dit kan een negatieve invloed hebben op de vraag naar oudere werknemers.

Maar enkel het verband onderzoeken tussen leeftijd en loonkost vormt een grove fout. De vraag naar oudere werknemers hangt immers eveneens af van de productiviteit van deze werknemers.

Om te weten of de private ondernemingen in België financieel worden aangezet om meer of minder oudere werknemers tewerk te stellen, moet men de impact van hun aanwezigheid onderzoeken op de verhouding productiviteit – loonkost, d.i. de bruto winstmarge van de ondernemingen. Welnu, wat stellen we vast bij een analyse van de gegevens? Dat een toename van 10 procentpunten van het aandeel van de oudere werknemers (50 - 64 jaar) de productiviteit per werknemer verlaagt met 2,2%. Deze productiviteitshandicap wordt niet gecompenseerd door de verlaging van de loonkost, wat logischerwijs een proportionele daling meebrengt van de verhouding tussen productiviteit en loonkost. Dit is voornamelijk slecht nieuws voor de tewerkstelbaarheid van personen van 50 jaar en ouder, met name gelet op de huidige context, en is synoniem voor een toename van het arbeidsaanbod van oudere werknemers. We mogen niet vergeten dat onze beleidsverantwoordelijken – naar het voorbeeld van hun Europese collega's – werken aan een aanzienlijke verhoging van dit arbeidsaanbod van oudere werknemers (einde van de vrijstellingen voor oudere werklozen wat betreft het zoeken naar werk, afschaffing van het pensioen, verlenging van de duur van de bijdragen die recht geven op een volledig pensioen...).

De Raad: Een uitbreiding van het aandeel van de oudere werknemers dreigt te leiden tot een daling van de winsten. Welke maatregelen kunnen dit fenomeen bestrijden?

Vincent Vandenberghe: Voor een goed begrip, men dient in te grijpen wat betreft de twee componenten van de rato die hierboven wordt aangehaald. Men kan de daling van de productiviteit met de leeftijd bestrijden. En men kan terzelfder tijd tussenkomen in de relatie tussen loonkost en leeftijd. Niet ingrijpen wat betreft een van deze twee dimensies komt erop neer dat men het hele gewicht van de aanpassing op de andere dimensie legt. Niet zeer doeltreffend...

En tussenkomen in geen van beide brengt waarschijnlijk een te zwakke vraag naar oudere werknemers mee om een hoger aanbod op te vangen. Het is duidelijk dat men in dit geval het gevaar loopt dat een groot deel van de senioren, die worden geconfronteerd met tewerkstellingsbarrières en niet meer recht hebben op een (pre-)pensioen, de rangen van de werklozen of zieken van lange duur zullenervoegen.

De Raad: Zijn er lessen te trekken uit het werk van oudere werknemers in andere landen?

Vincent Vandenberghe: een eerste belangrijke les, die uit de internationale vergelijkingen kan worden getrokken, is het feit dat de verbetering van de tewerkstellingsgraad van oudere werknemers geen negatieve invloed heeft op de tewerkstelling van jongeren. Integendeel, de landen met een hoge tewerkstellingsgraad onder hun oudere werknemers zijn over het algemeen diegene met een hoge tewerkstellingsgraad onder hun jongeren.

Een tweede conclusie is dat de daling van de productiviteit met de leeftijd geen fataliteit vormt. In feite zijn er meer landen in Europa waar dit fenomeen niet wordt vastgesteld dan landen – zoals België – waar dit wel het geval is.

Een laatste conclusie, en niet de allerminste is de vaststelling dat de verbetering van de tewerkstellingsgraad bij ouderen grote inspanningen vereist inzake sociale deskundigheid. Om het positief uit te drukken, het is mogelijk om een heel wat hogere tewerkstellingsgraad bij ouderen te halen dan dit vandaag in België het geval is, en om toch in het kader van een "omkaderde" werking van de arbeidsmarkt te blijven. De landen, die momenteel de beste prestaties realiseren inzake de tewerkstelling van ouderen, zijn de Scandinavische landen. Deze staan bekend voor het belang dat zij hechten aan het sociaal overleg wat betreft de loonbepaling en tal van andere tewerkstellingsaspecten (voortgezette opleidingen, ergonomie, werkorganisatie...).

De Raad: Welke aanbevelingen kan u op basis van de resultaten van de voorgestelde studie formuleren ter attentie van de beleidsverantwoordelijken (die de vraag naar werk van oudere werknemers ondersteunen)?

Vincent Vandenberghe: De ondersteuning van de vraag naar oudere werknemers impliceert dat de verhouding productiviteit – loonkost wordt opgetrokken. Deze is kenmerkend voor de oudere werknemers. Concreet stellen wij vier maatregelen voor, waarbij de twee eerste strijden tegen een verlaging van de productiviteit met de leeftijd. De twee andere maatregelen hebben betrekking op de loonkost.

(1) de uitbouw van de voortgezette opleidingen voor de leeftijdsgroep 40 – 50 jaar, om het gevaar voor een daling van de productiviteit en een diskwalificering ingevolge de leeftijd te beperken, en om aldus de tewerkstelbaarheid te vrijwaren. Voort-

gezette opleidingen zijn vandaag vooral gericht op werknemers jonger dan 40 jaar.

(2) de verbetering van de ergonomie in de brede zin van het woord. Deze maatregel omvat zowel de kwestie van de werkritmes als deze van de materiële omgeving. Het is interessant om in dit verband even stil te staan bij het geval BMW. Deze onderneming heeft onlangs een experiment gevoerd waarbij aan een van haar assemblagelijnen enkel personeel ouder dan 50 jaar werd tewerkgesteld, naar analogie met de situatie die men vanaf 2030 verwacht inzake veroudering. Bij aanvang bleek de montagelij van "gepensioneerden" minder productief. Maar BMW is erin geslaagd om deze handicap geleidelijk te compenseren met de invoering van niet minder dan 70 wijzigingen aan de ergonomie van de werkposten (nieuwe stoelen, schoenen met compensatiezolen, vergrootglazen, verstelbare tafels, enz.

(3) het vermijden van een te sterke (en te mechanische) stijging van de lonen in functie van de anciënniteit; dit laat toe om loon en productiviteit na een zekere leeftijd van elkaar los te koppelen, wat dan weer de ondernemingen ertoe aanzet om de loopbanen te onderbreken voor de wettelijke pensioenleeftijd, vooral bij recessies of ingrijpende herstructureringen.

(4) op voorwaarde dat de sociale gesprekspartners instemmen met de maatregelen [1], [2] en [3], de selectieve maar aanzienlijke daling van de kost voor de werkgever van oudere werknemers zonder vermindering van het ontvangen loon, door een verhoogde beperking van de sociale lasten. De voortijdige onderbreking van de loopbanen brengt twee soorten kosten mee voor de overheid: de stopzetting van de storting van bijdragen en belastingen, en de netto financiële overdracht, een gevolg van het recht op een vervangingsinkomen. De bevordering van de tewerkstelling van oudere werknemers door een beperking, en zelfs een afschaffing van de bijdragen komt erop neer dat men de eerste kost gedeeltelijk of volledig draagt maar dat de tweede kost wegvalt. Ondanks de onvermijdelijke voordeleffecten, bestaat er waarschijnlijk een reële mogelijkheid tot een nettowinst voor de overheids- en sociale rekeningen.

INTERVIEW AFGENOMEN DOOR FATIMA BOUDJAOUI

Indien u belangstelling toont voor de volgende Debatten van de Raad, gelieve ons dan deze antwoordstrook (zie ommezijde) volledig ingevuld terug te sturen.

U zal dan in onze gegevensbank opgenomen worden en regelmatig over de Debatten op de hoogte gehouden worden.

(1) Vandenberghe, V. (2014) "Les enjeux du vieillissement de la force de travail," Regards Economiques Nr.111, IRES-UCL (http://www.regards-economiques.be/images/reco-pdf/reco_141.pdf)

Vandenberghe, V. (2011), Peut-on se passer des préretraites et dispenses de recherche d'emploi pour chômeurs âgés?, Reflets & Perspectives de la Vie Economique, XLX, Vol. 4, blz. 107-124 (<http://perso.uclouvain.be/vincent.vandenberghe/Papers/ReleverAgeEffectifRetraite.pdf>)

(2) De winsten gerealiseerd door de ondernemingen voor elke vorm van verloning van kapitaal en voor elke fiscale heffing. Men kan eveneens vaststellen dat het omgekeerde niets anders is dan de loonkost per geproduceerde eenheid, of een maatregel van arbeidsproductiviteit.

Mijn diploma.be: een nieuwe website om diplomagelijkschakelingen te stimuleren

De voorbije jaren is het profiel van de migranten veranderd : steeds meer gediplomeerden uit de vroegere Oostbloklanden of uit de landen van het Zuiden komen het land binnen.

Welnu, het feit dat de kwalificaties die in het buitenland werden verworven niet worden erkend, wordt vaak genoemd als één van de obstakels voor de socio-professionele inschakeling van personen van vreemde origine.

In 2012 waren 38,5 % van de bij ACTIRIS ingeschreven werkzoekenden opgenomen in de categorie "andere studies", die hoofdzakelijk betrekking heeft op personen die in het buitenland hebben gestudeerd en van wie het diploma in België niet erkend is.

Jaarlijks worden er duizenden aanvragen ingediend om een gelijkschakeling te verkrijgen van het diploma dat in het secundair of hoger onderwijs werd behaald, waardoor gediplomeerden werk zouden kunnen vinden of hun studies zouden kunnen voortzetten.

Zo is bijvoorbeeld in het kader van de instapstage⁽¹⁾ de opsplitsing van de stagiairs per studieniveau (van 1 januari tot 8 september 2014) de volgende:

(van 1 januari tot 8 september 2014)

Basisonderwijs	0	0,0 %
Lager secundair	86	19,5 %
Hoger secundair	134	30,3 %
Studies in het buitenland (zonder gelijkschakeling)	222	51,2 %
Totaal	442	100 %

Bron: Bruxelles Formation, Actiris

Ondanks de vooruitgang die het Bestuur Onderwijs van de Federatie Wallonië-Brussel heeft geboekt⁽²⁾, leidt de complexiteit en de lengte van de procedure nog altijd tot heel wat weigeringen of opgaven. Buitenlandse gediplomeerden worden vaak ertoe aangezet om onzekere banen waarvoor ze te hoog geschoold zijn, en zelfs niet-aangegeven banen te aanvaarden.

Omwille van deze vaststellingen hebben Actiris en CIRÉ (coördinatie en initiatieven voor vreemdelingen en vluchtelingen) de website www.mijndiploma.be ontwikkeld. Hier is op één plaats alle nuttige informatie over gelijkschakelingen van buitenlandse diploma's terug te vinden, zowel langs de Nederlandstalige (NARIC-Vlaanderen) als de Franstalige (Federatie Wallonië-Brussel) kant van het land. Deze website moet de informatie toegankelijker maken voor de aanvragers, en dit in drie talen.

De website biedt volledige inlichtingen aan de hand waarvan de bezoeker zijn stappen kan voortzetten of contact kan opnemen met een bijstandorgaan in elk Gewest, zoals dit het geval is met BON en CIRÉ voor het publiek van werkzoekenden in Brussel.

(1) De instapstage richt zich tot de werkzoekenden die bij Actiris zijn ingeschreven en die een inschakelingsstage (=voormalige wachtstage) volgen en houder zijn van ten hoogste een GHSO.
 (2) Het Bestuur van de Federatie Wallonië-Brussel onderzoekt 20.000 gelijkschakelingsdossiers voor het niveau van het hoger secundair onderwijs en 8.000 dossiers voor het hoger en universitair onderwijs.

eDiv: een instrument voor het beheer van de diversiteit in de onderneming

Kan men eisen dat een sollicitant zijn foto toevoegt aan zijn cv? Kan men een opleiding weigeren aan een oudere werknemer? Kan een werkgever een kandidaat weigeren die lijdt aan diabetes, astma of overgewicht?

Om werkgevers te helpen bij het vinden van de juiste antwoorden op dit soort vragen, heeft het interfederaal Gelijke-kansencentrum een nieuw onlineplatform ontwikkeld. eDiv biedt hulp bij de toepassing van de geldende anti-discriminatiewetgeving. Dat gebeurt in eenvoudige bewoordingen. Het doelpubliek bestaat voornamelijk uit managers van private en overheidsbedrijven, evenals uit HR-verantwoordelijken. eDiv richt zich bovendien tot preventieadviseurs, vertrouwenspersonen, vakbondsafgevaardigden en tot alle personen die belangstelling tonen voor het thema van de gelijkheid.

Op eDiv worden de verschillende fasen van de werkrelatie doorlopen : aanwerving, teambeheer, opleiding en ontslag. Dit instrument behandelt niet minder dan 120 concrete situaties waarmee ondernemingen worden geconfronteerd, teneinde de wettelijke en reglementaire grondslag inzake non-discriminatie voor te stellen. Ook juridische en praktische adviezen worden aangereikt, dit om de nuttige en onontbeerlijke bakens uit te zetten voor problemen die zich voordoen. Een forum zorgt voor de interactiviteit die bijdraagt tot het verwerven van de nodige kennis.

Dit online-instrument zal bovendien worden aangevuld met nieuwe situaties die door werkgevers zullen worden voorgelegd aan het interfederaal Centrum voor gelijke kansen en racismebestrijding.

eDiv is gratis te bezoeken via de URL www.ediv.be.

Opvolging van het Colloquium van de Raad gewijd aan de dubbele internationale uitdaging van Brussel

Tijdens het Colloquium "De dubbele internationale uitdaging van Brussel" dat de Economische en Sociale Raad op 30 mei 2013 heeft georganiseerd, kwamen verschillende probleemstellingen aan bod met betrekking tot "Brussel, internationale stad". Enkele ervan verdienen een grondiger onderzoek of een opvolging, die zouden kunnen uitmonden in voldoende concrete aanbevelingen om ze tot de Brusselse beleidsmakers ter zake te kunnen richten.

Aldus nodigde de (uitgebreide) Raad van Bestuur (RvB) van de Economische en Sociale Raad op 3 november jongstleden hoogwaardige deskundigen uit (Lahcen HAMMOU, Atrium; Wouter VAN BELLINGEN, Minderhedenforum; Christine KULAKOWSKI, Centre bruxellois d'action interculturelle, Michel VANDERKAM, Interfederaal Gelijkekansencentrum, Jan VANTHUYNE, Frédéric POUPINEL, FOD Werkgelegenheid; Andrea REA (ULB-GERME); Monica DE JONGE, Actiris; Eric CORIJN, Brussels Studies Institute (BSI); Joost VAESSEN, BSI; Paul DE KNOP, VUB; Pierre JADOUL, USL; Anne WEYEMBERGH, Institut d'Etudes européennes; Françoise LAFAUT, Institut de Formation de Cadres pour le Développement (IFCAD)) om te antwoorden op één of meerdere vragen, die van tevoren werden geformuleerd:

Hoe kan men de bijdragen van de bevolkingsgroepen van vreemde origine in Brussel laten renderen?

Hoe kan men tot meer "gelijkheid" bij aanwervingen in het BHG komen?

Hoe kan men voordeel halen uit de troeven van Brussel als wereldstad/internationale stad?

Hoe kan men het onderzoek (O&O) bij het scheppen van banen in het BHG betrekken?

Hoe zouden de Brusselaars zich kunnen integreren in de beroepen van "het internationaal niveau", zoals de humanitaire beroepen en het lobbyen?

Hoe kan men zichtbaarheid geven aan Brussel als grootste studentenstad van het land, die openstaat voor het internationaal niveau?

Uit de antwoorden die de sprekers op de gestelde vragen hebben gegeven, kunnen nu al heel wat lessen worden getrokken. De Raad moet nu hiervan gebruik maken om een aantal aanbevelingen voor te stellen met betrekking tot de voordelen die men uit Brussel als internationale stad uit verschillende aspecten kan halen.

ANTWOORDSTROOK

Wenst u op de hoogte te worden gehouden van de activiteiten van de Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ?

ESRBHG - Mevrouw Boudjaoui
 Bischoffsheimlaan 26
 1000 Brussel

02/205 68 68

02/502 39 54

cesr@esr.irisnet.be

Dhr. Mevr.

NAAM .....VOORNAAM.....

INSTELLING .....

FUNCTIE.....

ADRES.....

POSTCODE .....PLAATS.....

TEL .....FAX .....GSM.....

E-MAIL.....

OPMERKINGEN: .....